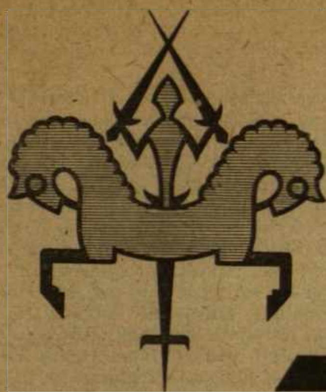

AIDAI

Kultūrinis-informacinis leidinys - Lithuanian Bulletin of Information

MÜNCHENAS, LAPKRIČIO MÊN. 30 D., NR. 9 (11)

Dr. V. Bieliauskas

Naujų kelių beieškant

Peržvelgę šiandienines problemas ir pažiūrėję į save, mes priėjome išvados, kad visur dar yra pastebimos ligos, kurią pavadinome mase, apraiškos. Tai yra faktas. Bet šiuo konstatavimu užbaigti, reiškia, arba ir toliau „miegoti kartu su miegančiais" arba įpulti pesimizman, kuris nežino išeities iš dabartinės savo stadijos. Reiškia, pamažu eiti į mirtį, jaučiant ir žinant, kad ji artėja vien tik dėl to, kad kito kelio nėra. Bet abu šitokie problemų sprendimai parodo nei daugiau nei mažiau kaip tik pasenimo ir nuasmenėjimo tikrovę, ir jie yra smerktini. Asmuo neturi teisės nei pagrindo pasiduoti pesimizmui, nes jis pasitiki ir savimi. Juo mažiau jam leista, kaip minėjome užsnūsti masės letarge. Asmuo nežino senatvės, nes jis yra kartu ir žmogaus visad jaunos dvasios apraiška. Todėl tikras asmens supratimas veda mus į a. a. Prof. St. Šalkauskio mokslą apie mumyse esančią „gyvąją dvasią". Šita „gyvoji dvasia" mumyse nėra apjakusio išdidumo simbolis; ji yra tas žmoguje glūdįs neramumas, kalbąs, kad žmogus savo kelio nebaigė, kad jis neturi teisės sustoti, kad jis „neturi čia žemėje pasiliekančio miesto". Ji primena mums, jog mes visam savo žmogiškame kelyje esame tik pradžioje ir jog žmogus visada gali pradėti, kol „dar taurės sklidinos ir žiburiai dar neužgesinti". Todėl ir šis naujų kelių ieškojimas tebūnie skirtas mūsų asmenyje glūdinčiai „gyvajai dvasiai", tos visa gaivinančios ir stiprinančios dvasios kibirkščiai žmoguje.

Norėdami būti konkretūs, palikdami europėjines ir pasaulines problemas, pamėginsime peržvelgti tik su mumis šiandien susijusias problemas ir paieškosime mums tinkamo jų išsprendimo. Šiandieniniai mūsų klausimai yra: ką mes turime ir kokiu konkrečiu keliu mes galėtume išsigelbėti ir išgelbėti savo asmenis? Kaip mes dabartinėse sąlygose sekmingai nugalėsime savąją kryžkelę?

Kajetonas Šklėrius — Bažnyčioje

I. DABARTINĖS MŪSŲ ORGANIZACIJOS

Yra tikslu, prieš ieškant ko nors naujo, konkrečiai išsiaiškinti tai, kas jau yra, ir ar tas, kas yra, negali atstoti ieškomų naujumų. Dėl to peržvelkime objektyviai savo dabartines organizacijas. Išeivijoje dabar veikia sekantieji lietuviški organai organizacijų formose: Lietuvių Sąjunga (kai kur Lietuvių Tautinių Komitetų vardu) ir Lietuvių Raudonasis Kryžius. Visų jų pryšakyje stovi Vyriausias Komitetas. Vyriausias Lietuvių Komitetas rūpinasi mūsų bendruomenės reikalais ar tai per vietinius komitetus (Sąjungos skyrius) ar tai per Raudonąjį Kryžių. Savaime aišku, kad šis organas yra daugiau mūsų bendras simbolis, nes praktiškai su pavieniais žmonėmis jis arba visai neturi ryšio arba daugeliui net jo esimas yra nežinomas. Jo darbas yra planų paruošimas ir jų padalinimas įvykdyti.

Lietuvių Sąjunga (Lietuvių Tautiniai Komitetai) savo struktūroje atrodo sekančiai: centro valdyba, apygardų valdybos, skyrių valdybos, nariai.

Centro valdyba tvarko ir instruktuoja apygardų valdybas, o šios skyrių valdybas, arba ji veikia tiesiog į skyrius. Skyrių valdybos atstovauja savo

Šiame numery:

narius ir tvarko jų kultūrinius ir visuomeninius reikalus. Skyrių valdybas renka visuotiniai narių susirinkimai; apygardų valdybas — visuotiniai apygardų atstovų suvažiavimai; centro valdybą turėtų rinkti analogiškai apygardų atstovai. Sąjungos centras įstatų numatyta tvarka veikia per apygardas į skyrių valdybas bendrame planų vykdyme. Skyrių valdybos įgyvendina bendruosius nuostatus savo narių tarpe. Taip dalykai atrodo popieriuje, bet praktiškai juos sunkiau yra pravesti. Praktiškai Sąjunga dar nebesuspėjo pasidalinti į apygardas (ligi šiol jų tebėra bene tik trys), o ir šių pastarųjų funkcijos dar nespėjo išryškėti, nes dažniausiai centro valdyba veikia, aplenkdama apygardas, tiesiog į skyrius. Tiesa, daug ką tenka pateisinti susisiekimo ir susirišimo nenormalumu. Pagaliau kasdieniam gyvenimui ir nėra per daug svarbu, kokiu keliu tas ar kitas nuostatas pasiekia paskirus organizacijos narius. Svarbu tik, kad jis kada nors juos pasiekia ir yra realizuojamas. Kiek daugiau tenka nusivilti, kad ligi šiol pati centro valdyba vis dar „tebekomisarauja“, kad ligi šiol dar nesuspėta ją *išrinkti*, kad ir pats paskirstymas apygardomis dar nėra atbaigtas. Kartu tenka konstatuoti, kad skyrių valdybos daugumoj jau yra susitvarkiusios demokratiniais pagrindais ir daugelyje vietų savistoviai su pasisekimu atstovauja bendrus reikalus. Su skyriais petys petin žengia taip pat tos kelios apygardų valdybos. Bet per daug nesirūpindami pačiomis viršūnėmis, pamėginkime nustatyti mūsų skyrių santykius su nariais.

Šį pastarąjį galima pavaizduoti piramide, kurios viršūnę atstoja valdyba, o jos kamieną sudaro atskiri nariai. Nariai yra visų valdybų pagrindas, todėl šita piramidės forma tinka ir visam Sąjungos pastatui. Nariai renka ir išlaiko savo valdybas, valdybos gi remiasi jų pasitikėjimu ir jų gera valia. Valdybos atstovauja narius ir kalba bei veikia jų vardu. Tuo būdu nariai sudaro daugumą, kuri atiduoda savo reikalų tvarkymą savo patikėtiems atstovams. Kad šitie atstovai demokratinėj santvarkoj gali būti, ir praktikoj yra keičiami, tai yra savaime suprantamas ir normalus dalykas. Ir Sąjungos įstatai reikalauja, kad bent vieną kartą per metus valdybos būtų renkamos (ar perrenkamos) visuotinių susirinkimų. Šituo keliu valdybon gali įeiti visada visi nariai, ir jos veikimas yra ne amžinas skeptro nešiojimas, o rinkėjų valios vykdymas. Be abejo šitokia santvarka yra kai kuriems uždaviniams vykdyti būtina ir sveika.

Bet kiek kitaip tenka visa vertinti, norint šią organizacijos formą pritaikinti ne tik visiems, bet ir tiems, kurie ieško kelių nugalėti mūsų kryžkelei. Noroms-ne-noroms peršasi išvada, kad sąjungos veikimas yra daugiau ar mažiau masės aptarnavimas, kad šios piramidės pagrindas — nariai — faktinai sudaro tą visuomenę, kurią tik viršūnė tegali apipavidalinti. Nariai daugiau ar mažiau joje lieka tik visuomenės mišinio elementais. Jie atiduoda savo balsus, o su jais ir savo atsakomybę ir iš dalies jie atsisako savistovumo. Kitaip sakant, sąjunga ir jos forma nepakankama žmogaus atasmeninimui. Priešingai, jinai yra masinė apraiška. Bet būčiau blogai suprastas, jeigu sekančia išvada siūlyčiau sąjungos panaikinimą. Tebūnie tad užakcentuota, kad šiandien ši forma yra būtina ir kad mums yra reikalingos atstovybės, kurios už visus kalbėtų ir visus atstovautų, nes to reikalauja mūsų kasdiena ir be šito mes niekada neapsieisim. Yra neįmanoma valstybė be valdžios ir bendruomenė be savo reprezentantų. Savo teigimu mes nesame kraštutiniai individualistai, kurie kiekvienam asmeniui nori siūlyti atskirą bendruomenę ar atskirą valstybę. Mes tik konstatuojame faktą, kad ši forma viena yra *nepakankama* mūsų naujo uždavinio įgyvendinimui, kad ji yra reikalinga papildymo arba reformos, kad mums tenka šalia jos arba su ja ieškoti naujų kelių.

Šalia Lietuvių Sąjungos veikia Lietuvos Raudonasis Kryžius su savo centru ir skyriais. L. R. K. uždavinys yra aiškus: rūpintis lietuvių globa. Šį savo uždavinį L. R. K. vykdo organizuodamas ir teikdamas medicinos pagalbą, skirdamas ir paskirstydamas pašalpas jų reikalingiems. L. R. K. rūpinasi vaikais, našlaičiais ir materialiniame skurde atsidūrusiais mūsų tautiečiais. L. R. K. yra Tarptautinio Raud. Kryžiaus narys ir veikia pagal bendrus tarptautinius nuostatus. L. R. K. tarnyba yra „gailestingojo samaritiečio“ tarnyba. Jinai yra, be abejo, gražus ir sveikintinas dalykas. Tačiau nors R. K. atlieka mūsų gyvenime didelį darbą, vis dėlto jis yra savo tikslu gana specifinis ir esmėje negali pavaduoti nei sąjungos, nei visas mūsų problemas išrišti. Rūpindamasis daugiau humaniškomis labdarybės problemomis, L. R. K. viš dėlto negali pasiimti naujo uždavinio: rūpintis asmens atgaivinimu. Šiai organizacijai svarbu padėti visiems, kurie į ją kreipiasi. Kadangi visų pirma kreipiamasi materialiniais reikalais, tai kultūrinis darbas, žmogaus dvasios puoselėjimas dažniausiai neįmanoma įvesti programon ir skirti tam daugiau dėmesio. Savo schematiniu pavidalu L. R. K. yra panašus. L. S-gos formai. Tik tai, gal būt, jame nariai, kurių skaičius yra ribotas, galėtų dažniau ir lengviau bendradarbiauti. Kad praktikoje ir čia nariai yra daug kur palikti statistais, kad jie irgi tik rinkimuose tegali pasireikšti, tai yra taip pat kritikuotinas reiškinys. Mūsų R. K. organizacija yra irgi išeivijoje, jauna ir nesuspėjusi susiformuoti. Bendrai imant, tektų ir iš jos laukti daugiau išsilyginimo ir didesnio aktyvumo. Jeigu kai kuriose paskirose vietovėse L. R. K. jau suspėjo įeiti į vėžes, tai šitos išimtys tik patvirtina mūsų teigimą ir duoda įrodymą, kad „įėjimas į vėžes“ yra tikrai įmanomas.

Trumpai peržvelgę dabartines mūsų organizacijas, prieiname išvados, kad jos nėra pakankamos nei paskirai nei kartu mūsų uždavinių įgyvendinimui. L. S-ga rūpinasi visuomenės *reikalais*, L. R. K. teikia *visuomenei* globą. Bet jie abu per mažai gali rūpintis asmenimis, per mažai juose yra galimybių asmens įsąmoninimui ir jo atgaivinimui. Dabartinėje savo formoje abi šios organizacijos neduoda bendruomeninių organizacijų vaizdo. Jų pagalba mūsų bendruomenė nėra tapus gyvu organizmu, kuriame kiekvienas narys turi savo paskirtį ir savo atsakingas funkcijas. Jeigu L. R. K. turi daugiau šansų virsti bent iš dalies mūsų bendruomeniniu organizmu, tai L. S-ga, atrodo, yra būtinai reikalinga reformos.

2. ORGANIZACIJŲ SUBENDRUOMENINIMAS

Patsai mūsų organizacijų bejėgiškumas nėra vien tik autoriaus pastebėtas reiškinys. Patsai faktas yra jau virtęs ne vieno iš mūsų rūpesčiu, nes jisai reikalauja būtinai savo išsprendimo. Bet lengviau yra parodyti dalykų problematiškumą, negu pačias problemas išspręsti. Todėl daugumas mūsų šiandien turi tylėti, nors ne vieną ir apmaudas ima, nes mūsų sąlygomis yra sunku duoti pratišką pasiūlymą, o jo neturint, protingiau yra tylėti. Kai kurie sako, jog dažnai jau ir pradėjusia gesti susisiekimo priemone kartais galima gana toli nuvažiuoti, o ją mėginant taisyti nemokšos rankomis, yra pavojaus nė iš vietos nepajudėti. Vadinasi, jeigu taisymas yra sunkus, leiskime ratams riedėti, kol jie sulūš. Visai teisingai, bet šita analogija nėra taisyklė, o tik įspėjimas. Mūsų visuomenė nėra susisiekimo mašina o gyvų žmonių vienetas. Žmogus gi gali būti kritiškas ir gali tik naujas pataisas persijojęs jas priimti arba jas atmesti. Bet nauji mėginimai gali duoti progos visiems pagalvoti ir jie gali būti sėkmingi. Todėl mes nenorime duoti mūsų visuomeninių organizacijų „mašinoms“ riedėti, o norime, nors ir žinodami ribotą savo sprendimų tikslumą, pamėginti ją sustabdyti ir ją taisyti su jos pačios pagalba.

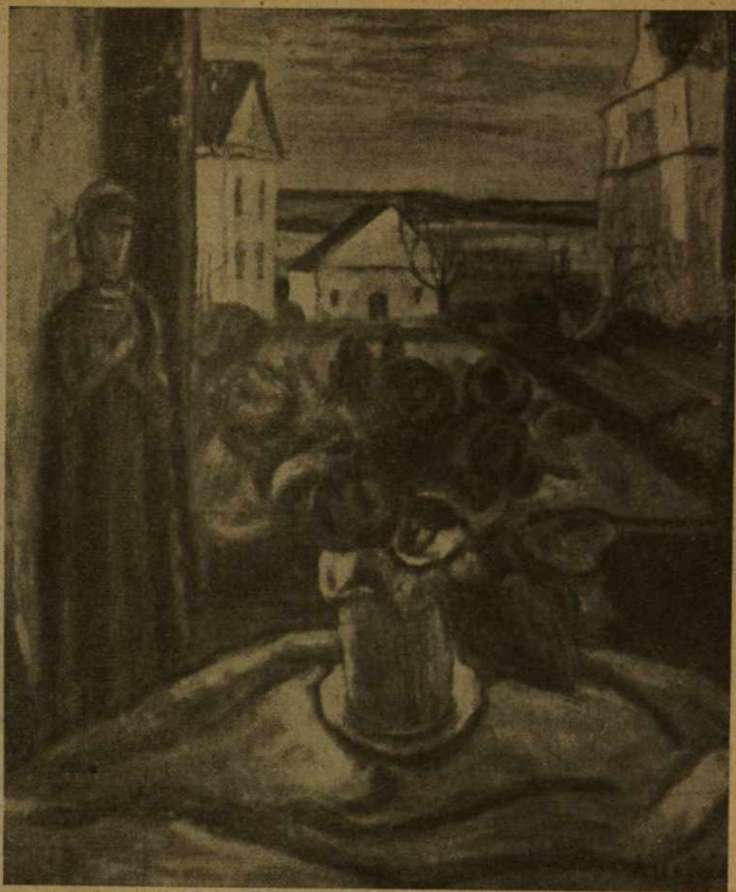
Jeigu organizacijos daugiau ar mažiau yra pasidavusios masės poveikiui, tai kyla klausimas, ar nebūtų protinga jų vieton pastatyti partijas. Pastarosios sukelia daugiau judrumo, iššaukia viena kitos priešpriešą ir tuo būdu duoda progos atskiriems asmenims „apsispręsti“. Kadangi apsisprendimas natūraliai reikalauja sąmoningumo, tai šituo keliu būtų galima bent netiesiogiai atbudinti asmenis. Šitas galvojimo bū-

das ne vienam atrodo priimtas. Nesvetimas jis yra ir mūsų Vyriausiajam Komitetui, kuris, kaip minėjome, būtinai stengiasi atstovauti visoms galimoms ar esamoms partijoms, skaičiuodamas jas net ligi vienuolikos ar dvylikos. Nenoriu čia nė kiek įžeisti kieno nors autoriteto ar pažiūrų, bet atrodo, kad bent mūsų sąlygom šitoks galvojimo būdas yra kiek pasenęs. Partijų kategorijomis galvoti mes galėjome Lietuvoje ir tai buvo daugiau ar mažiau teisinga, nes ten mūsų buvo trys milijonai, ir mes buvome namie. Bet yra kiek keista visas šias senas kategorijas jėga įgyvendinti svetur, išeivijoje. Jeigu Lietuvoje mes turėjome teisę ir pareigą atstovauti įvairių srovių galvosenai toje pačioje valstybėje, tai yra pavėluota tas pačias formas įvesti išeivijoje. Tenai mūsų interesai galėjo skirstytis, skaldytis, prieštarauti, nes mes žinojome esą tarsi viename laive, vairuojamajame savo kapitono. Nors per didelis susiskaldymas ir ten buvo žalingas, tačiau jis buvo įmanomas ir pateisinamas. Dabar jis yra ne tik žalingas, bet ir nepateisinamas, nes jam nėra pagrindo. Visų mūsų interesai šiandien pasidarė jau tie patys. Mes šiandien visi esame be savos žemės po kojų ir be savo laivo likimo jūroje, ir visi šių pastarųjų siekiame. Visos lietuviškos partijos iš esmės siekia mūsų tėvynės laisvės ir nepriklausomybės, nes jų nariai yra lietuviai. Šiame siekyje skirtumų tikrai nėra. Tiesa, grįžę į Lietuvą, mes vėl kiekvienas stosime į kovą už savo ideologiją, mes vėl kiekvienas norėsime savo tėvynėje sukurti geriausią gyvenimo formą. Bet pirmiau duokite mums atgal tėvynę, leiskite mūsų pirmajam siekimui realizuotis, o tada mums bus net per daug laiko pradėti antraeilės vertės ginčams.

Visai lietuvių išeivių saujai šiandien yra nereikalingos nei partijos, nei pažiūros. Mums šiandien užtenka vienos partijos, kuri yra lietuvių partija. Nesvarbu yra, kuris iš mūsų liaudininkas, kuris krikščionis demokratas. Tai yra tik ateities klausimai. Dabar mums yra svarbu tik lietuviai, kurie to paties siekia ir gyvena tą patį emigrantų likimą. Todėl *pirmoji reforma* in capite būtų mūsų Vyriausiojo Komiteto sudarymas ne partijų pagrindais, bet vienu *lietuviškumo* pagrindu. Į Vyr. Komitetą turėtų įeiti mūsų geriausi ir tinkamiausi asmens, nepaisant nei luomo, nei pažiūrų skirtumo, neišstumiant senųjų mūsų veteranų, bet taip pat ir neuždarant durų ir mūsų jaunosios kartos atstovams. Lietuviškoji bendruomenė norėtų pagaliau savo Vyriausiąjį Komitetą ne tik „pasakose girdėti“ kad jis buvo ar bus ar galėtų būti, kaip egiptiečių dievaitis Ozyris, bet ir jį matyti esantį dienos šviesoje. Mums yra būtinas Vyriausias Centrinis Organas, bet mes norime žinoti ir matyti jį ne pusę metų besiginčijantį, kuri bus Lietuvoje stipriausia ar stipresnė partija, bet laukiame iš jo konkretaus darbo savo bendruomenei ir tautai. Naujai pertvarkytas Vyriausias Lietuvių Komitetas (V.L.K.) turėtų būti vyriausias lietuvių emigrantų centras ir autoritetas. Jis koordinuotų Sąjungų, skyrių ir komitetų darbą ir būtų mūsų bendruomeninio organizmo galva.

Bet ši reforma in capite yra tik viena medalio pusė, kuri būtinai reikalauja ir antro žingsnio, antros reformos. Pastarąją galime pavadinti *reforma in membris* mūsų bendruomeninio gyvenimo pertvarkymu. Ir ši antroji reforma yra pati svarbiausia. Pirmoji yra tik jos išdava, jos tolesnė logiška raida. Tiesa, pirmasis uždavinys yra galimas lengviau ir greičiau įvykdyti, antrajam realizavusis, pirmasis būtų savaime įvykdytas.

Norint nugalėti savo tendenciją sumasėti, tenka ieškoti būdų, kurie galėtų visuomenę paversti organine bendruomene. Jeigu mes radome, kad partijų kelias, kuris kitiems, gal būt, ir yra reikalingas, mums netinka, tai iš to dar negalima daryti išvados, kad mes negalėtume pamėginti naujų kelių, kurie mūsų neskaldytų ir vis dėlto kuriais mes atsiektume ne mažiau, o gal net ir daugiau. Mūsų lietuviška bendruomenė šiandien gali didžiuotis, turėdama savyje nę mažiau kaip 50 % inteligentinių pajėgų. Nesuklysiu sakydamas, kad mes šiandien faktiškai turime daugiau tinkančių vadovauti, kad veik visi mūsų nariai šiandien galėtų būti mūsų bendruomenės priešakyje. Todėl mūsų bendruomenė šiandien turėtų būti ne piramidės formos, o „apvaliojo stalo“ draugija, kurioje kiekvienas turi savo balsą, kiekvienas neša atsakomybę ir kiekvienas yra svarankiškas asmuo. Tai, ką siūlau, nėra kokia nors nauja sąjunga ar naujos kurios nors partijos padalinys, o visos mūsų bendruomenės tam tikra bendro darbo forma. Šiandien neturėtų mūsų tarpe būti statistų ir žiūrovų, o visi turi suaktyvėti.

Adolfas Valeška — Nature morte

Šitam tikslui siūlome mūsų bendruomenės įjungimą į kultūrinius ratelius. Jų tikslas mums visiems padėti tapti sąmoningais, savarankiškais žmonėmis, o kartu mus „sukultūrinti“. Tuo būdu susidarytų „kultūrinis“ vienetas. Bet šis vienetas yra tam tikra prasme lygių žmonių vienetas, kaip rate nėra pradžios ir galo, kaip prie apvalio stalo visos vietos yra pirmos ir paskutinės, taip ir čia.

Kultūriniai rateliai reiškia tuo pačiu ne stovėjimą, o visų bendrą sukimąsi, bendrą ir atsidėjusį darbą.

Pagrindinis kultūrinio ratelio vienetas yra atskiras žmogus — asmuo. Keletas žmonių sudaro atskirą ratelį. Toks ratelis susirenka nustatytu laiku bendram posėdžiui, kuriame apsvarstomi ir išnagrinėjami įvairūs klausimai. Toks ratelis gali išsirinkti savo vadovą, kuris yra tvirčiausia jo pajėga, bet gali ir kiekvienas dalyvis jam vadovauti iš eilės bendrai nustatytą laiko tarpą. Kiekvienas atskiras ratelis deleguoja vieną asmenį antriniams rateliams. Antriniai rateliai turi tikslą aptarti pokalbių temas, jas išnagrinėti ir savo dalyvius paruošti jų referavimui pirminiuose rateliuose. Iš antrinių ratelių susiformuoja taip pat lektorių grupė, kuri įvairiais dalykais paruošia referatus ar paskaitas. Antriniai rateliai yra vadovaujami trijų asmenų, kuriems ratelis duoda savo pasitikėjimą 3/4 visų balsų. Bet ir čia yra galimas panašus tvarkymasis, kaip ir pirminiuose rateliuose. Antri-

niai rateliai skiria vieną asmenį į senatinius ratelius. Senatinių ratelių uždavinys — svarstytinų temų paruošimas ir jų perdavimas antriniams rateliams, bendrų darbo planų paruošimas, viso kultūrinio ir švietiminio darbo koncentravimas. Senatiniai rateliai, kurių kiekvienoje vietovėje yra po vieną, išrenka iš savo tarpo kultūrinių ratelių vadovybę iš 3 vadovų ir 2 pavaduotojų. Šie penki asmens sudaro antrinį kultūrinį ratelį. Centrinis ratelis turi kontrolės pareigas. Jis turi uždavinį derinti kultūrinių ratelių veikimą su mūsų organizacijų veikimu ir apie tai informuoti senatinius ratelius. Reikalui esant, antrinis ratelis gali dalyvauti kiekvieno ratelio posėdžiuose. Centrinio ratelio vadovai pasirašo senatinių ratelių nutarimus, kurie saisto visus. Centrinio ratelio vienbalsiai nutarimai reikalingi senatinių ratelių ¾ balsų patvirtinimo. Centrinis ratelis turi teisę prižiūrėti mūsų visos bendruomenės moralę ir privalo apie pastebėtus nukrypimus referuoti senatiniams rateliams. Centrinis ratelis turėtų būti rišančioji gija bendruomenės su mūsų organizacijomis. Organizacijos turėtų jį informuoti apie savo darbus ir planus, kad pastarieji, senatinių ratelių patvirtinti būtų mūsų bendruomenės vykdomi.

Kultūrinių ratelių pokalbių temos galėtų būti iš sekančių sričių: 1. religija pasaulėžiūra, 2. menas (daina, šokis, plastika, grafika, tapyba etc.). 3. filosofija ir literatūra (aplamai kultūriniai klausimai). 4. asmens auklėjimas (saviaukla, auklėjimas, asmens atbudimas). 5. praktiškieji rateliai (profesijų ir specialybių rateliai). 6. bendruomenės pagalbos rateliai — karitas.

Tenka pastebėti, kad specialybių profesijų ir rateliai galėtų tik ten veikti, kur yra daugiau tos pat rūšies specialistų arba tos pat profesijos žmonių. Apskritai imant, mūsų specialistai yra labai išsklaidyti, todėl ir jiems atrodo teks įsijungti į bendresnių temų nagrinėjimą. Antra vertus, kultūringas žmogus neturėtų būti tik siauru specialistu. Jis turėtų orientuotis ir kitose srityse. Todėl vienas specialistas gali kitus supažindinti su savo sritimi o iš kitų sričių jis gali šį tą ir sau pasisemti. Yra siektinas atskirų ratelių pasikeitimas savo temomis arba kai kada yra naudingas ir bendras darbas. Pavyzdžiui, literatūrą nagrinėjant, yra gera susipažinti su kitos rūšies menu. Dažnai ratelių pokalbius gali paįvairinti ir muzika ar daina. Pati praktika parodys, kaip tas ar kitas dalykas seksis.

Kultūrinių ratelių tikslas nėra politika. Dėl to ne šiuo pagrindu jie ir steigtini. Jų tikslas yra kiekvieno a t s k i r o a s m e n s į s ą m o n i n i m a s, atbudinimas. Kiekvienas lietuvis turėtų žinoti, dėl ko jis laikosi tos ar kitos nuomonės, ir mokėti savo įsitikinimą pagrįsti. Bet jeigu aš esu tos nuomonės o ne kitos, jeigu aš esu jos ne dėl to, kad ir kiti taip mano, bet dėl to, kad aš randu, jog ši nuomonė yra teisingiausia, tai aš privalau ir praktiškame gyvenime jos laikytis. Kultūringo žmogaus pažymys yra g y v e n i m a s p a g a l s a v o į s i t i k i n i m u s. Šitai reiškia, kad aš negaliu vienaip kalbėti, o kitaip daryti, kad aš visų pirma jau pats su savimi turiu būti konsekventus ir t e i s i n g a s. Būdamas pats su savimi teisingas, aš negaliu būti neteisingas su kitais, kurie taip pat yra man lygūs. Jeigu aš turiu savo nuomonę ir jos laikausi, tai aš turiu mokėti gerbti ir kito nuomonę, kuri, gal būt, su manąja nesutinka. Bet šitai reikalauja atsisakyti fanatiškumo ir duoti vietos p l a t u m u i, d i d ž i a d v a s i š k u m u i. Šitie du principai: teisingumas ir platumas yra būtini kultūrinių ratelių darbe, norint jį padaryti sekmingu. Jie reiškia, kad čia nėra siekiama nuomonių ir pažiūrų niveliavimo, o kad joms visoms duodama vietos ir s u p r a t i m o. Tuo būdu antras kultūrinių ratelių uždavinys yra mūsų suartėjimas, įsijungimas į bendruomenę.

Savaime aišku, kad įvairių temų nagrinėjimas duos stiprių ginčų, bet visa tai neturi tapti asmeniškais nesusipratimais. Mes turėsime išmokti pokalbiuose kovoti už savo nuomonę, o po to vėl ieškoti bendrų, mus jungiančių klausimų. Kasdienos gyvenime mes turėsime mokėti kitą vertinti kaip žmogų, kaip brolį tos pačios tautos ir to paties siekio, o ne dėl to, kad jo nuomonė sutinka ar nesutinka su mūsąja. Mes turėsime vienas kitą išmokti sudrausti, jeigu tai pažeidžia visos bendruomenės principus, bet ne kaip tobulesnis niekingąjį, o kaip asmuo sau lygų asmenį. Ir mes suprasime vienas kito norą, neįžeisdami ir be arogancijos. Kultūriniai rateliai kvies visus į darbą. Visiems jie atviri ir visiems juose bus vietos. Bet tai nereiškia, kad kiekvienas turi būti atskirai pakviečiamas ir maldaujamas. Šičia turi būti parodyta sava iniciatyva. Mes turime įrodyti, jog mumis nėra vis tiek, kas iš mūsų visų gali virsti, kada ne retas tebesnūduriuoja masės miege. Visi lietuviai gali įrodyti, kad jie nėra beformė visuomenė, o kad jie yra organiška bendruomenė, kad jie yra savistovūs žmonės ir sąmoningi asmens. Šitą darbą bedirbdami, mes paieškosime ir naujų formų senoms tiesoms. Mes jų ieškosime bendromis jėgomis ir ne tik sau, bet ir visiems. Todėl pasaulėžiūros temas nagrinėjant, reikia visų pirma laukti aktyvumo iš lietuvių kunigų. Ir juos mes norime matyti ne tik bažnyčiose, bet ir prie „apvaliojo stalo“ kur mes drįsime juos ir šį tą paklausti, ne tik jų paklausyti. Iš visų tenka laukti įsijungimo į gyvą ir kultūringą mūsų bendruomenę.

Bet vien tik temų nagrinėjimas, vien pašnekesiai neišsemia kultūrinių ratelių darbų. Mūsų bendruomenę sujungti ir sukristalizuoti turi praktiškasis vienas kito supratimas ir vieno kitam pagalba. Dėl to iš visų ratelių bene svarbiausias yra karitas ratelis. Karitas reiškia meilę ir šiuo atveju tarpusavę broliška meilė. Karitas ratelis turėtų sau pasiimti tikslu visokeriopą pagalbą kitiems. Mes tūrime ne vieną vargstantį. Vieni yra atsidūrę materialiniame skurde, kiti yra moraliai palūžę ir abeji neranda ištiestos pagalbos rankos. Tiesa, ir mūsų organizacijos teikia pašalpas, bet jų nė vienas nedrįsta paprašyti. Dažnai yra net nemalonu „ubagauti“. O reiktų, kad kas nors asmeniškai sužinotų, kas yra pašalpos reikalingas ir pasirūpintų jam padėti. Moralinis skurdas yra pašalinamas tik asmenine pagalba, supratimu ir draugiškumu. Dėl to karitas ratelio tikslas yra didelis ir gražus. Šis ratelis yra kartu įrodymas, kad nė vienas lietuvis nėra vienas, kol jis turi šalia saves savo bendrataučių, kad ir sergas narys bendruomenei yra ne mažiau brangus, kaip ir sveikasis. Praktiškame savo planų realizavime karitas ratelis rūpinsis suorganizuoti vienų kitiems pagalbą. Bet ir ten, kur ne pagalba pirmoj vietoj svarbu, o kur galima bent džiaugsmą kitiems paruošti. Tikrai suprasta artimo meilė ras savo uždavinį. Štai, pavyzdžiui artėja Kalėdos. Daugeliui mūsų vaikučių tėvai vargiai besuranda kokią nors dovanėlę šventėms. Tuo tarpu mūsų ištisi būriai sėdi be ypatingo darbo. Vieną kitą laisvą valandą paaukodami, mes galėtume paruošti visą eilę rankdarbių-dovanėlių šiai progai. Mažiesiems būtų džiaugsmo, o ir mums būtų vidinis pasitenkinimas, kad savo laiką taip gražiai sunaudojome. Tai yra vienas pavyzdys. Karitas ratelis ras jų daugiau. Jis reikalaus idealizmo ir pasiaukojimo, bet mūsų jaunimas jo turi. Turime ir visi jo, tik duokime progos jam pasireikšti. Karitas ratelis dirbs taip pat kontakte su mūsų organizacijomis ir kartu palengvins joms teisingai skirti pašalpas ir padėti pagalbos reikalingiems.

Neseniai radijo kalbėtojas M. Planckas savo pašnekesyje tvirtino, kad šiandien yra atsisakyta tikėjimo. Bet visų pirma, anot jo, mes nustojome tikėjimo žmogui ir nekreipiame į jį dėmesio. Jeigu šis tvirtinimas neabejotinai turi tiesos, tai ir mūsų kultūrinio darbo planas, kuris faktinai kaip tik ir yra kelias atgal į žmogų, yra pribrendęs dalykas. Tiesa, kos kas veikia mūsų organizacijos, kol kas daugelis mūsų gyvena kaip „dangaus paukščiai“ ir yra viskuo aprūpinti. Bet mūsų ateitis nėra aiški, ir mes nežinome, ar ilgai šios sąlygos tęsis. Gali atsitikti, kad visa tai vieną dieną baigsis, kad mes liksime be organizacijų ir be vadų. Gal būt, dar labiau išblaškyti negu šiandien. Bet, būdami sąmoningi ir savistovūs, jausdami vienybę, mes galėsime išlaikyti visus bandymus. Būdami kultūringi žmonės, mes rasime ir pas kitus daugiau supratimo ir pripažinimo. Bet ir tuo atveju, jeigu mūsų likimas vieną dieną mums nusišypsotų ir mes galėtume grįžti į tėvynę, mes grįžtume su kai kuriais laimėjimais, grįžtume pasiruošę. Pagaliau ir dabartinėms mūsų organizacijoms yra reikalinga visų parama; reikia, kad mes aktyviai su jomis bendradarbiautume, kad ir jos būtų gyvas mūsų bendruomenės organas. Dėl to mums reikia ieškoti naujų kelių, nelaukiant ir nedelsiant. Mums reikia žūt būt tapti bendruomene ir savo organizacijas subendruomeninti. Kultūriniai rateliai yra vienas iš tokių naujų kelių, kuriuo, autoriaus nuomone, yra galima eiti. Nors mes neturėjome tikslo duoti konkretaus naujo plano statuto, vis dėlto pradžia yra galima ir pagal duodamus jo bruožus. Atrodo, kad tolėsnis šio plano konkretizavimas turėtų būti atliktas praktikoje. Kultūriniai rateliai nėra organizacija, o tik tam tikra bendruomeninio organizmo forma, todėl jiems nereikalingi nei įstatai, nei statutai, kurie galėtų atimti jų lankstumą ir gyvumą. Kultūriniams rateliams reikalingi tik bendrieji nuostatai, kuriuos konkretizuos pati mūsų bendruomenė. Kultūriniai rateliai yra vienas iš konkrečių būdų mūsų kryžkelei nugalėti.

To ir dievai nekenčia ir mes, kas, vengdamas darbo,
Sukas, kaip tranas koksai, kur visada dykas,
Bičių darbščių maitinas tiktai nenuilstamu darbu.

H e z i o d a s

Viktoras Vizgirda Senutė

Jonas Aistis-Aleksandriškis

Goda

Neverk, neverk, motule,
Ir neraudok taip kruvinai, —
Ramus kalnely guli
Sūnus, užmigęs amžinai...

Ir guli jis ne vienas,
Jų krito didelis būrys, —
Tenai žvangėjo plienas,
Žvangėjo plienas kraugerys.

Ir zvimbė švino kulkos,
Tarsi bitelės vakare —
Išvirto visas pulkas,
Tartum pėdeliai kad bare.

Juodi varnai ten ratą
Aplinkui rašo krankdami —
Neužmerkta nemato
Akis, kaip stiklas, jau rami...

Sūnelis už tėvynę
Su priešu kovėsi piktu —
Jisai abi juk gynė —
Tėvynė motina, kaip tu.

Kaip tu, našlaitė laukia,
Kaip tu, ji sielvarto pilna,
Ir jai veidelį niaukia
Skausmų ir nerimo diena.

Neverk, nerverk, motule,
Neverk, ir neraudok nūnai —
Ramus kalnely guli
Sūnus, užmigęs amžinai...

Villefranche-sur-Mer. 1945. IV. 26.

M. Valančius

ŽEMAIČIŲ VESTUVĖS

Man prie Stasiulio besiuvant, pakabakšt-pakabakšt atjojo gražus vaikinas Kazimieras Pocelis iš Kempalių sodžiaus. Su nauju švarku apsivilkęs, su batais, su briedžio diržu persijuosęs, su vario pendentu užsisegęs, pasikirpęs, be barzdos, nes ta dar jam neaugo. Žirgas jo buvo rudas, gražus, žemaitėlių veislės, mitukas raudonas, basnas šikšninis, grandinėlis prie apnasrio pririštas šviesus ir skambąs.

Vos tą žirgą prie žiogrio pririšęs į trobą įėjo, visos mergelės paraudonavo it gaidžio skiauterė. Vaikinas įėjęs pasisakė, kas esąs, pasisveikino su tėvu ir motina, o prieš dukteris tiktai galvą nulenkė. Stasiulis gerai jį priėmė, o Petronėlė, gražiai apsidariusi, išėjo iš šalutinės ir sėdosi greta.

Neilgai trukęs, Kazimieras pasisakė atjojęs piršlėmis, o Petronėlė nors maža tepažino jaunikaitį, tačiau iš lipšnaus šnekesio tas suprato Petronėlė ydėm tekėsiant. Po valandos kėlėsi ir sakė sudie Stasiuliams, o tie meldė, idant tankiau lankytųsi. Beregint išgirdę žmonės Pocelį Petronėlę vesiant, apkėlė kalbomis. Šie vienok tai girdėdami juokėsi, nes lig šiolei abudu buvo be įtarties.

Keletui dienų praslinkus, jaunasis drauge su piršliu vėl atjojo vakarop prie Stasiulio. Tėvai žmoniškai priėmė, vakarienės vienok nedavė, tiktai padėjo ant stalo alaus, sviesto, pyragų ir duonos. Per kiaurą naktį šnekėjosi ir lygavo apie dalį. Sutikę paskyrė dieną tolesniam darbui ir išjojo praaušus.

Ateinant paskirtai ketvirtadienio dienai, susiėjo pakviesti svečiai, pavadino griežiką ir pradėjo šokti. Tuo tarpu jaunuomenė, tarsi gailėdamasi Petronėlės, kurią žada jaunasis išvežti, užrišo ir užkalė vartus. Jau brėkštant jaunasis su dešimčia draugų atvykęs pradėjo paukš-paukš šaudyti. Vietos jaunuomenė, iš trobos iššokusi, lygia dalia pliaukš-pliaukš šaudydama atliepė. Tai padariusi, šmurkš-šmurkš sušoko į trobą, užsklandė skląsčius, užraišiojo ir užramstė duris. Atkeliavę svečiai išdraskė žiogrius, atkėlė karkles ir bruzdu-bruzdu įsiveržė į kiemą. Radę uždarytas ir užrakintas duris, rėmė tas laukan, iškėlė iš kaškų ir išvertė. Kiti brakš-brakš brazdino į langus sakydami: „Įleiskit svečius".

Suėję nauji svečiai į trobą šaukė: „Olga, apsistokit!" Namiškiai priešingai krioké: „Ūžkit, ūžkit, šokit!" Tėvams vienok liepiant apsistojo, o piršlys sušuko:

— Ar priimat svečius?

— Priimam, priimam! — atsakė tėvai.

Tuokart piršlys balsu tarė:

— Gyvenam už šimto mylių, atplaukėm, atjojom, atbrazdėjom per jūres mares, per ežerus ir upes. Yra mano draugų devyni šimtai devynios dešimtys devyni, teikitės duoti arkliams kūtes, balnams gembes, kepurėms vagius, apsiaustams klėtis, berneliams kamarą, o man, senam piršliui, bent suolą. Na,

ką, ar žadat vis tai duoti ir mus svečius žmoniškai priimti?

— Žadam, — atsakė tėvai, — žadam priimti, išvaišinti, išdirbti, pagirdyti ir pripilti it verpeles!

— Na, gerai, — sušuko piršlys: — ne veltui žygiavom! Jūs, jaunasis ir jaunoji, eikit į priemenę ir pasišnekėkit, o aš pabylosiu su tėvais.

(Likęs su tėvais, piršlys susidera dėl dalies, o jaunieji taip pat susitaria. Tada paduodami užsakai.)

... Dviem savaitėm praslinkus ir užsakams išėjus, pirmadienio vakarą prasidėjo vestuvės. Pakviesti svečiai suvažiavo, jaunasis taip pat atvyko, pavadintas griežikas čirškinti pradėjo. Petronėlė meldė, idant tėvai pradėtų šokimą. Vos tie susikibę perėjo per trobą, tuojau visi šokti pradėjo ir žudėsi per kiaurą naktį.

Antradienio rytą visi svečiai valgė, tiktai jaunieji nė snapo nekišo, nes ketino eiti išpažinties. Išvažiuodami prie šliūbo meldė tėvų ir visų svečių, idant palaimintų, ką tie ir padarė. Jaunoji draugė su seseria ir piršliene sėdo į ratus ir visų pirma važiavo. Jaunasis sėdo į gražų žirgą ir jojo greta jaunosios vežimo. Paskui tą važiavo visi vestuvininkai šaudydami ir dainuodami. Neapsistojo nė prie vienos smuklės. Nuvažiavę užeigoj pasipuošė, o mergelės ir šokti pradėjo.

Piršlys, Kazimieru, Petronėle, dešimčia liudininkų ir piršliene vedinas, nuėjo į kleboniją užsirašyti. Jaunieji tuojau skubėjo į bažnyčią išpažinties. Po išpažinties atėjo kanauninkas Kalenda duoti šliūbo. Jaunąją prie to nuvedė sesuo Veronika, o jaunąjį piršlys su broliu. Šliūbą duodant, jaunoji raukėsi ir verkė, bet nenorėdama, dėl to maža tebuvo ašarų.

Po šliūbo grįžo į užeigą; jaunieji užsikando, o vestuvininkai šoko. Išvažiavo namo lygia dalia šaudydami ir dainuodami. Parvažiavus dukterį priėmė motina su duonos kepalu ir su druska. Tėvas priėmė žentą su ąsočiu alaus ir buteliu degtinės. Duodamas sakė: „Te, ženteli, mano dovanas, kad tavo butai netrūktų rūkštimo!" Jaunieji į trobą įeidami sakė: „Garbė Jėzui Kristui!" Jaunoji dar tarė: Įėjau į trobą su duona ir su druska". O jaunasis: „Įėjau su rūkštim ir gėralu, kad Viešpats mano gyvenime užlaikytų". Abudu savo dovanas bakš padėjo ant stalo. Piršlys, tuojau ėmęs butelį, prigožė stiklą ir balsu tarė: „Po švento šliūbo atsigerkim gero gėrimo — sveikas, tėvai!" Paskiau gėrė visi pakariui. Jaunuomenė vienok negėrė.

Namiškiai padengė stalą. Piršlys jaunuosius pasodino užstalėj pačioj kertėj, kaip vyriausioj vietoj. Pusėj valgio moterys gėrė alų, o vyrai braušką. Piršlys ragino svečius tarydamas: „Valgykit, sveteliai, bet į kišenę nekiškit!" O piršlienė šiaip sakė:

Sugavau varną,
Iškepiau sparną,
Neapkalbėkit,
Pasistiprinkit,
Sveteliai mano!

Vakarienę pavalgę dar šoko, o pavargę ėjo gulti.

Trečiadienį piršlienė pakėlė visiems svečiams pietus, po kurių jaunoji su vėdliais ir pasekėjais išvažiavo į Kempalius prie jaunojo. Kraitį iš klėties nešti norint, Stasiulienė plekš sėdosi ant skrynios; jaunasis turėjo tris rublius užmokėti, kol išgavo. Kraitį nešė keturi vyrai. Nešėjai už savo darbą nieko negavo.

Susėdo į ratus vėdliai, važiavo pirma dainuodami. Pasekėjų dveja tiek susirinko, tarp tų buvo ir jaunosios seserys; tie po vėdlių važiavo. Nuvažiavusią jaunąją prie durų priėmė Kazimiero motina su duona ir su druska. Jaunąjį sutiko tėvas su alum ir degtine. Jaunieji, įėję į trobą, padėjo tai ant stalo. Tuojau piršlys Petronėlę su Kazimieru pasodino užstalėj, ir visi svečiai susėdo. Bet kai tiktai griežikas pradėjo džiržginti, sukušo svečiai ir šoko. Vakarą gan vėlai pavalgė.

... Ryto metą piršlys, piršlienė ir griežikas grieždamas ėjo žadinti jaunųjų. Atkrovė užverstus daiktus, pažadino, į rėtį įdėję dubenį vandens nunešė nusiprausti, o nusiplovus piršlienė atėmė nuo jaunosios vainiką ir šmakš apmovė su perregima kepurėle. Pagaliau, nuvedusi į trobą, apmuturiavo jos galvą su didžia pirktine skepeta.

Tuojau marti, atidariusi savo kraitį, davė dovanų: uošvei stuomenį marškinius ir sijoną; uošviui, piršliui ir griežikui po stuomenį, o jaunojo broliams po rankšluostį.

Visi svečiai išpažino piršlį už melagį, nes nematė Kazimiero namuose to viso, ką piršlys sakė, todėl krūvon susiėję susitarė jį teisti už melagystes. Netrūko tokių, kurie jį gynė, bet daugiau atsirado jį kaltinančių. Pagaliau visi paskaitė už pakartiną. Raukėsi vargšas piršlelis, skundėsi mergelėms ir sakė: „Paliksit jūs be vyrų, nes piršlius karstant kas bedrįs jums jaunikaičius piršti!" Tos dėl metimo užmetė už jį po žodį, bet teisėjai to neklausė. Matydamas tai, piršlys pajuodavo iš baimės (susitepė su piešomis) ir vaipydamasis lindo prie kiekvieno sudie sakyti. Bet kurį tiktai palietė, tą supaišė, nes buvo su rankomis trikoji glostęs, todėl visi nuo jo tolinosi. O jis tarė: „Visuomet taip nutinka: nuo nelaimingo žmogaus bėga šalin ir bičiuliai!"

Beregint vaikinai atvilko akėčias, paguldė ant tų vargšą piršlį ir traukė po naujai padirbtomis kartuvėmis. Tuojau išėjęs iš krūvos, vienas senas pilvočius uždėjo ant savo ilgos nosies akinius, perskleidė plačius popieriaus lakštus ir šiuos skaitė žodžius:

Ištarmė, arba dekretas

Nepaprasto melagio piršlio Vaištaro gyvenimo garsingos pabaigos dekretas, išduotas didžio karaliaus Zigmanto Trečiojo vardu.

Metais šiais, tais, anais, kada šunis piovė, kiškis būgną mušė, meška trimitą pūtė, kada gelžinsnapiai per mūsų žemę lėkė, šunys giedojo, gaidžiai lojo, arkliai su dantimis brazdino, stirna su pelėda šokinėjo, žuvys lakiojo, driežas į gegužę veizėjo, bobos veršius kirpo, mergaitės tekėti nenorėjo, vaikinai jų nebemylėjo, kada riestainiais snigo, vaikai per kiauras naktis nemigo — tuokart vilkas, trenksmą išgirdęs, didžiai persigando, nebeveizėjo, kur veršiai, kur banda, o iš tos baimės staiga trėsė, betrėsdamas šoko per kelmą ir išspyrė vaikiuką. Tą žmonės praminė briedaičiu, nes buvo taip greitas kaip ežys, taip sugebąs suktis kaip girnų apatinis akmuo. Tas derlingas ir guvus vaikiukas capt nutvėrė vilkui už uodegos ir nepaleido. Vilkas trėsė per Kempalių sodžių, nutrūko jo uodega, o vaikiukas benc pavirto. Išaugo paskiau į veltėdį, baisų melagį ir tarsi vagį, nes apgavo ir pavogė gyvą gražią Petronėlę. Bet kaip apgavo ir pavogė? Šitai šiaip: pasišovęs, girdi, į piršlius, atvyko į Ardiškių sodžių ir pasakė Kazė Pocelį esantį Kempalių sodžiaus ponaičiu, gyvenantį didžiame mūro dvare, kurio stogas esąs klotas su lašinių paltimis, langai deimanto, takai su sūriais išgrįsti, lieptai ir tiltai marmuro, nuo daugybės dešrų akstis lūžtant, šulinys su medum ir pienu prigožtas, daržinės javo pripiltos, svirnai su šiaudais, alaus ežerai, degtinės pilnos kūdros ir sviesto devyni tarpai žardo prižardyti; arklių, bandos, avių ir kiaulių daugybė. To viso pameilusi, Petronėlė pažadėjo tekėti ir ištekėjo už Kazimiero, o mes visi čia atvykę randam gyvenimą paprasto žmogaus — iš medžio padirbtą, su šiaudais klotą, kitus langus su lentelėmis užtaisytus. Šitai tau penkios! Apgauti pamatę, ryžomės tokį piršlį melagį nuteisti.

Karalius Zigmantas III per versolą, išleistą 1604 metais, įsakė tokius melagius apgaudinėtojus ar palaipinus į žardą su šunimis užpiudyti, ar pastačius už karklyno su grybų kotais užmušti, ar palaipinus ant stogo kopėčias atimti, ar pastačius ant liepto pastumti į upę be ramčio, ar, tiesiai sakant, pakarti ir priartinti prie dangaus. Mes tad, žemiau su savo rankomis pasirašę pildydami tuos garsingus įstatymus, nusprendėm didį melagį Vaištarą pakarti.

Pakorę nemažą pelną gausime, nes iš karuonies makaulės bus žibintas, iš akių spunkos, iš nosies šnipkos, iš dantų priekalai, iš liežuvio kylys, iš gerklės trimitas, iš stemplės virvė, iš pilvo būgnas, iš grobų vėdarai, dešros ir stygos, iš šonkaulių akėčios, iš plaučių dumplės, iš rietkaulių kočėlai, iš staibukaulių trimitai, iš rankų grėbliai, iš letenų kultuvės ir iš nagų sagos. Bet kam čia ilgai tauzyti ir skaityti — imkit, berniukai, ir tempkit!

Po ta ištarme savo rankas pridėjo Juozapas Margis, Kazimieras Dargis, Pilypas Pilvočius, Jonas Kupročius ir kiti.

Berniukams už piršlio capt-capt sukibus, marti šmurkšt atskubėjusi šmarkšt ant kaklo piršliui rankšluostį ir tuo parodė dovanojanti piršliui visas melagystes. Teisėjai todėl paleido piršlį, bet idant ištarmė nepaliktų neišpildyta, pakorė kaukę, it žmogaus padarytą. Linksmas piršlys šokinėjo ant vienos kojos, griežikui pagaliau nečirškinant.

Pabaigę reikalą su piršliu, visi svečiai sėdo valgyti, pavalgę pilvais varini išėjo į kiemą, tame dar šoko lig brėkštant, pagaliau išvažiavo namo.

Aš per tas visas vestuves buvau, trypiau ir šokau kiek tinkamas. Pats dar čirškinau, kitus šokti mokiau ir jaunuosius apsiuvau. Už tai davė man stiklo batus, sviesto brylių ir popieriaus švarką. Su tomis drapanomis pasipuošęs išėjau oran. Vos stojau ant akmens — susiklūlė mano batai, dar koją perdūrė; įspindo saulė — sutirpo mano brylius, sutepė drapanas; nulijo — ištižo mano švarkas. Taip tai baigiasi visi pasauly užmokesčiai, visi vyresnybės duoti papuošimai. O žmonės tačiau jais džiaugiasi it vaikai, stiklo šukelę radę.

Tas tikrai gražus, kurio siela skaisti.

Sapfo

Robert Nathan

Iškritę iš gyvenimo

(Romano „Dar vienas pavasaris“ pirmasis skyrius)

Tai buvo tais metais, kai daug šeimų, indélininkų ir prekybos namų bankrutavo. Provincijoje ūkininkai bevelijo geriau užarti laukus, negu nuimti kviečių ir medvilnės derlių, kurio negalėtų parduoti; gi miestuose žmogus badavo, arba gatvėje pardavinėjo obuolius. Visur buvo skurdas ir apatija, nes niekas negalėjo turėti jokių vilčių ateičiai.

Dėl to kiekvieno širdį pripildė tragiška tyla, sukelta netikėtumo, nusivylimo, su kuria derinosi ir oras. Buvo ruduo, dangus lygiai mėlynas, kaip rugiagėlės, geltona saulės šviesa, šiluma, sustingęs oras. Vargšai stovėjo eilėse, laukdami sriubos puoduko ir duonos gabalo; jie sėdėjo ant parko suolų, šildydamiesi paskutine vasaros saulės šiluma, arba, kvėpuodami vėsų, malonų rudens orą, kreipė veidus su tam tikru pasitikėjimu į dangų, kuriame buvo saulė ir žvaigždės, kaip visados.

Jų likimu niekas, išskyrus juos pačius, nesirūpino. Net rašytojai apie juos nerašė, nes jie buvo taip pat neturtingi ir be nuotaikos. Jie nebenorėjo rašyti: priešingai, jie troško kovos; jie metėsi į anglių karus pietuose ir grįžo namo palaužti, kaip senovės didvyriai.

Jų priešai nedelsdami apšaukė juos ateistais, veidmainiais, komunistais. Ir jie atsakė tylėdami arba proza, kuri niekeno širdies plakimą nepadarė greitesnį.

Didesniuose miestuose nebuvo gatvių, kur nebūtų susibankrutavusių krautuvių varžytinių. Dėl to kasdien vargšų skaičius didėjo ir kasdien duonos eilės ilgėjo. Tarp susibankrutavusių buvo ir Jared Otkaro senienų krautuvė. Mr. Otkaras tegalėjo tik atidėti bankrotą. Kėdės ir stalai, supirkti prieš keletą metų aukštomis kainomis nėjo į apyvartą, o jų kaina nuolat krito. Apmokėti mokesčiams, išgelbėti keletui dalykų, kuriuos jis mylėjo, tikėdamas, kad ateis geresni laikai, Mr. Otkaras pardavė dalį nuosavo turto ir persikraustė gyventi į savo krautuvę. Viskas buvo veltui: pagaliau jis paskendo skolose ir visko neteko.

Dabar, jam stovint tarpdurvje ir žvelgiant į gatvę, kurią jis jautė, matas paskutini kartą, varžytininkas su užrašu „šiandien išpardavimas“ aptemdė langą, ant kurio buvo užrašyta: „Otkar, Senienų Krautuvė.“

Maža krautuvėlė jo užnugaryje buvo jau tuščia, nes varžytinės buvo diena prieš tai. Iš visų jo mėgiamų daiktų beliko tik sena lova, papuošta XIII a. gėlėmis, didelė ir nepatogi, taip kad niekas nenorėjo jos pirkti. Dėl to Mr. Otkaras labai džiaugėsi. Kas turi lovą, jis galvojo, tas pagaliau žino, kur jis galės miegoti.

Norėdamas dar kartą tuo pasidžiaugti, jis grįžo atgal į krautuvę.

Nuogas vidus dvelkė dulkėmis, kliiais ir medžio nuolaužomis. Mr. Otkaras nuėjo į sandėliuką, ištraukė bonkutę pieno, kiaušinį, pusę kepalo duonos ir aliuminę krosnelę. Laukdamas, kol vanduo užvirs, jis atsisėdo ant lovos apsvarstyti visa, kas nutiko.

Jis buvo stiprios valios, garbingas ir sumanus visą savo gyvenimą. Bet, kaip kiekvienas kitas, jis per daug tikėjosi iš tų dorybių. O dabar buvo per senas pasikeisti. Galbūt, jei jam reikėtų iš naujo gyventi, jis galėtų geriau susitvarkyti. Jo jaunystė, pavyzdžiui: kokias keistas idėjas jis turėjo būdamas jaunas! Ar jis tikrai tikėjo rasti meilę ir džiaugsmą pasaulyje? Ir teisybę? Meilė ir džiaugsmas-jauniems; išmintis ir teisingumas-seniems. Gerai, daug yra senių pasaulyje: ką jie padarė dėl savęs?

Jis turėjo prileisti, kad jie nieko gero iš to neturėjo, nes nė vienas daugiau nebetikėjo į teisingumą ir išmintį.

Džiaugsmu ir meile taip pat niekas dabar nebetikėjo.

Priėjęs prie tos vietos, jis nusprendė nustatyti savo stovį, kaip kiekvienas prekybininkas. Dėl to jis paėmė gabalą popierio ir pirmiausia parašė: „skolos“.

Šalia to jis pastatė nulį.

Tada inventorius. Tai susidėjo iš lovos su matracu, krosnies, keletos knygų, švarių marškinių, poros nosinių ir keleto sidabrinių kišenėje.

Ties planais ir sumanymais jis turėjo parašyti: „Nėra“.

Ši paskutinė rubrika labiausiai gadino jo nuotaiką.

Mat senos pažiūros dingo, ir jis nieko neturėjo jų vietoje. Tos minties nekaltybės, kuria seniau žmonės rišosi su tikėjimu, dabar nebebuvo pasaulyje. Baisiausių sukrėtimų metu jie žuvo dėl Dievo, dėl Rytinės Indijos Bendrovės, dėl mokslo, dėl dieviškos karalių teisės arba dėl demokratijos aušros. Dabar jie priversti mirti ne dėl ko kito, tik iš bado.

Mr. Otkaras buvo ne labai religingas žmogus; taip pat jis nebuvo nei scientistas nei demokratas. Jis įsivaizdavo Dievą, kaip maisto gabalą, metai iš metų dalinamą tarp pamaldžiųjų. Kas link mokslo, reikia prisiminti, kad Mr. Otkaras tebuvo tik mažas senienų pardavėjas, kurio biznis bankrutavo. Jam buvo visvien, kad fizikai nusprendė, jog erdvė yra kreiva ir kad pasaulis sproginiėjąs, kaip balionas.

Ko jis norėjo, buvo kažkas, į ką jis galėtų tikėti. O šiuo metu jis buvo priverstas svarstyti, kur ir kaip jis turėjo gyventi.

Vanduo mažame aliumineme puode užvirė, ir Mr. Otkaras įdėjo kiaušinį. Truputį vėliau šešėlis aptemdė krautuvę, ir jis pastebėjo jauną žmogų, stovintį tarpduryje.

— Krautuvė uždaryta, — pasakė Mr Otkaras trumpai, nes jis dar tebebuvo suerzintas savo minčių.

Jaunas žmogus nekreipė dėmesio. Jis žengė priekin per nuo varžytinių likusias sąšlavas. Jis buvo išblyškęs ir lieknas; vienoje rankoje laikė apsiaustą su kailine apikakle, kitoje — aptrintą smuiko dėželę.

— Čia nieko nėra parduoti, — pakartojo Mr. Otkaras, nepažvelgdamas į tą pusę.

— Aš neatėjau ko nors pirkti, — atsakė jaunas žmogus.

Mr. Otkaras patraukė pečiais.

— Aš taip pat negaliu nieko jums duoti, — pasakė jis.

Į tai nebuvo nieko atsakyta. Mr. Otkaras, stebėdamas šokantį kiaušinį verdančiame vandeny, leido savo žvilgsniui keliauti žemyn ligi pašalaičio kelių, kurie drebėjo. Jis nustebo ir kurį laiką nieko nesakė. Bet po valandėlės švelnesniu balsu pridurė: —

— Sėskitės, jaunas žmogau. Nežinau, kodėl jūs čia ir ko pageidaujate; bet jūs galite čia keletą minučių pasilikti, prieš einant toliau.

Laikydamas apsiaustą ir smuiką, jaunas žmogus atsisėdo ant lovos ir giliai atsiduso.

— Oras vis dėlto puikus, — jis pasakė sunkiai.

Adomas Varnas — Kauno Senamiestis žiemą

— Iš tikrųjų, — sutiko Mr. Otkaras, — puikus oras pasivaikščioti. Ir jis mandagiai pridūrė: — ar iš toli keliaujate?

Antrasis atsakė garsiai atsidusdamas, po to jis vėl atsisėdo ir tyliai žvalgėsi aplink.

— Taip, — pagaliau pasakė, — čia visiškai tuščia. Vadinas, jūs taip pat biednas ir negalėsite man padėti.

Jis, atrodė, neabejojo, kad Otkaras jam padėtų, jei galėtų. Jau avansu ir be jokios priežasties jo išblyškęs smulkus veidas spindėjo dėkingumu.

— Aš nenoriu pinigų, — jis pasakė išdidžiai, — nes nesu elgeta. Tenorėčiau duoti keletą koncertų. Žmonės, mane girdėdami, eitų iš proto. Suprantate taigi, — jis tęsė, — aš nesu pradedantysis ar mėgėjas. Aš jau turėjau didelio pasisekimo Europoje ir Pitsburge, Pensilvanijoje.

Ir, ištraukęs iš kišenės labai sulamdytą kortelę, padavė Mr. Otkarui.

Morris Rosenberg.
Koncertinis smuikininkas.
Pamokos. Meisterių klasės.
Koncertai.
Pirmoji Paryžiaus Koncervatorijos premija.
Sólistas Pitsburgo simfoniniame orkestre.
Pitsburgas, PA.

„Mr. Rosenberg yra smuiko genijus“, — „Osnugo Press“.

„Morris Rosenberg buvo vakaro smuikininkas“, — Gabsburg „Demokratas“.

„Mr. Rosenberg buvo savo vietoje“, — Pitsburgas, „Times“.

Vadovybė, Rosa Morris,
1467 Market Street,
Pittsburgh, PA.

— Tai aš pats — pasakė pasilenkdamas ir nurodydamas į vadovybę. — Žinoma, aš neturėjau pinigų pasamdyti menedžerį. Gera idėja, manau.

Ir vėl atsisėsdamas jis pažvelgė į Mr. Otkara su baiminga šypsena.

— Tikrai labai gera, — atsakė Mr. Otkaras. — Bet kodėl jūs tada apleidote Pitsburgą, kuris, rodos, jūsų atveju buvo tikra pasisekimo šalis.

Mr. Rosenbergas atsiduso.

— Pitsburge nebebuvo pinigų. Nebuvo ko ten beveikti — jokių pamokų, nieko. Tai nemuzikalus miestas. Maniau, kad jei nueisiu į tokį didelį miestą kaip Niujorkas, gal būt, gausiu darbo. Bet iš tiesų, atrodo nėra kaip pradėti. Gal būt, čia taip pat nenori koncertų?

Ir jis pažvelgė į Mr. Otkarą, lyg sakydamas: aš negaliu tuo tikėti.

Mr. Otkaras, pažiūrėjęs į jį, pamatė, kaip anas buvo alkanas ir išvarges.

— Buk protingas ir liaukis kalbėjęs apie koncertus. Nuo kurio laiko nevalgęs?

Mr. Rosenbergas dairėsi.

— O gerai. Kaip ilgai, klausiate? — Prieš dvi dienas truputį.

Mr. Otkaras giliai atsikvėpė. Tada jis pastūmė kiaušinį ir pieną Mr. Rosenbergui:

— Valgyk pamažu, kitaip skaudės pilvas.

— Gerai, gal būt, — kaip tamsta sakai — tik trupučiuką, — pasakė Mr. Rosenbergas balsu, kuris drebėjo iš džiaugsmo ir nusivylimo, norint ir vieną ir kitą jausmą nuslėpti.

Smuikininkui ryjant kiaušinį, Mr. Otkaras mastė: Jei farmeriai ir bankininkai neišsilaiko, ko norėt iš muzikos? Tas jaunas žmogus badauja, bet jis tegalvoja apie viena — groti smuiku. Reikia stebėtis minties nepaprastumu, turint galvoje, kad niekas nenori jo klausyti.

— Be to, — tęsė jis, galvodamas balsiai, — kas beliko iš muzikos? Menininkas negali pamiršti, kad jis badauja ir kad visas pasaulis, tur būt eina prie galo. Ar gali jis to nematyti? Tai nėra labai gera menininkui. Gal priešingai, turėtų jis pabandyti išreikšti mene baimę ir pasipiktinimą? Tai nėra labai gera menui. Jūs matot, menininkas neturi ramumo nei vienu nei kitu atveju.

Jaunas žmogus, nekreipdamas dėmesio į tą svarstymą ir pilna burna duonos, bandė silpnu balsu pritarti.

— Dėl to — padarė išvadą Mr. Otkaras — štai kas: parduokite smuiką ir pradėkite kur nors ant kampo pardavinėti obuolius.

Mr. Rosenbergas prarijo skubomis.

— Tas žmogus yra beprotis, — jis sušuko, įspitrinęs akis į Mr. Otkarą. — Kaip aš galėčiau koncertuoti be smuiko? Tai visa, kas man liko pasaulyje: mano smuikas ir mano apsiaustas su kailine apikakle, kad niekas negalėtų pagalvoti, jog aš neturėjau pasisekimo. Visa kita išėjo: laikrodis, skrybėlė, visa. Tai visa, ką jūs matote. Neturiu net sofos. Praėjusią naktį miegojau ant suolo parke. Anksti rytą paukščiai pažadino mane nemelodingai giedodami. — Jis pridūre paprastai: — Pora dienų nieko nevalgiau, dėl to paukščiai nesutarė. Tai buvo mano ausys, ne paukščiai.

Jo akys staiga pasruvo ašaromis.

— Kas čia yra, — jis šaukė, — kad negalima rasti darbo?! Ar taip galima valdyti pasaulį? Ar aš dėl to studijavau visą gyvenimą, kad vaikščiočiau gatvėmis, kaip elgeta? Aš sakau jums, yra kažkas negero, supuvusio visame tame. Ačiū už užkandžius.

Mr. Otkaras dar tebesėdėjo mastydamas. Krautuvė buvo tyli ir dvelkė dulkėmis; atrodė, jos mandagiai, be triukšmo krito nuo lubų ir šoko ore. Kaip ramu ir tuščia — lygiai kaip jis pats, mastė Mr. Otkaras, laukdamas, kas bus . . .

Ir kas pagaliau galėjo būti? Jis irgi buvo be namų ir be cento ir jis netikėjo, kad senienų pažinimas jam galėtų padėti naujame gyvenime. Jis tenorėjo, kuo nors tikėti. Ir jis pavydėjo Rosenbergui, kuris tikėjo savo menui, ir vyrų ir moterų širdims, kurioms jis tikėjosi groti. Tai buvo pradžia, tai buvo šis tas. Tai, tiesa, neteko reikšmės žymia dalimi, bet tai buvo geriau, negu niekas. O Mr. Otkaras neturėjo nieko.

— Kaip matote, — tarė jis Mr. Rosenbergui, — nieko neturiu jums pasiūlyti. Kiaušinį suvalgėte jau. Kas dar liko, galite pats matyti: lova su matracu, kelios knygos, krosnelė ir mano draugystė. Nuo šiandien aš toks pat benamis , kaip jūs. Ir manding, mes, gal būt, galėtume būti benamiais kartu. Kaip ten bebūtų, mes nė vienas neturime daug ko prarasti, taip susitvarkę. Ką jūs pasakysite? — Ir jis pakėlė ranką, kurią jaunas žmogus paėmė į savo stiprius smuikininko pirštus.

— Kodėl ne, — pasakė Mr. Rosenbergas, kuris nieko daugiau neturėjo pasaulyje prarasti.

Su tais žodžiais jie pasidarė bendrininkais. Mr. Rosenbergas padėjo Mr. Otkarui išardyti lovą; tada Mr. Otkaras priėjo prie durų pažiūrėti, ar nepamatys išsinuomuoti vežimėlio. Po valandėlės jis grįžo su vežimėliu, į kurį pakrovė lovą, apsiaustą, smuiką ir spiritinę krosnelę. Tada, užšovę krautuvės duris, kuri dabar buvo tamsi ir tuščia, du vyrai pasileido kartu gatve žemyn.

— Kur einame? — paklausė Rosenbergas ne be pagrindo.

— Jau seniai, — atsakė Mr. Otkaras — aš svajoju apie provinciją. Dar yra žolės parke — eikime ten ir pasieškokime vietą lovai pastatyti. Po paskutinių kelių savaičių netikrumo tai man atrodys lyg dangus, bent ligi šalčių.

Ir su rimta veido išraiška jis stūmė vežimėlį parko link.

(Vertė V. Trumpa)

Gražina Tulauskaitė

Po svetimu dangum

Kaip skubąs kalnų šaltinis
Pasilsėti nesustos,
Ieškom tolimuos pusnynuos
Aukso saulės — Lietuvos.

Klysta žingsniai čia be tako,
Juodas rūpestis veiduos,
Bet krioklíai slapta mum sako:
— Jums pavasaris dainuos.

Nepaklysite kalnynuos,
Pūgos jūs neužpustys.
Ir neras, čia vėl atklydus,
Ragana rudens naktis.

Liaudies raižinys Šv. Ona (V. D. Kultūros Muziejus Kaune)

Horacijus

Aukso vidurys

Daug, Licinijau, tu laimingiau galėsi gyventi,
jei audros metu nesileisi į gilumą jūros,
jei perdaug arti niekados nepriplauksi vylingų
jūros pakrančių.

Kas pamėgęs yra auksinio vidurio kelią,
tas gyventi jau neis į nešvarią purviną lūšną,
tas taip pat negyvenas namuose, kurių turtingumo
jam pavydėtų.

Vėjai aukštas pušis visuomet greičiau daug nulaužia,
daug greičiau ir smarkiau aukštesnieji bokštai pargriūva,
audrai kilus, dažnai į aukštąsias kalno viršūnes
trenkia perkūnas.

Jei žmogus taip, kaip reik, pasiruošęs gyveniman žengti,
tai sunkioj valandoj visada jis tikėsis laimės,
o geroj — blogumų. To paties Jupiterio duotos
geros ir blogos

Žiemos. Jeigu dabar tu kenti,
ne visuomet strėles Apolonas svaido iš lanko, —
kartais numeta jas ir pažadina skambesiu citros
miegančią Mūzą.

Jei prispaustų vargai, energingai, drąsiai laikykis;
bet taip pat nepamiršk, kad kai kyla didelis vėjas,
nors krypties ir geros, tai per daug išsisklaidžiusią burę
reikia suglausti.

(Vertė J. Vosylius)

V. T.

Latvijos Nepriklausomybės šventė

Lapkričio 18 d. latvių tauta minėjo savo Nepriklausomybės šventę.

Didelė latvių tautos dalis minėjo šią reikšmingą dieną toli nuo savo gimtosios žemės, iš kurios išplėšė juos karo audra ir svetimųjų valdžia. Broliškas latvių tautos likimo kelias, galima sakyti, vienintelis istorijoje. Istorijos priešakyje, kada tik latvių giminės dar vos pradėjo organizuotis į atskiras stipresnes valstybėles, likimo buvo lemta, kad latvių žemė pakliuvo į svetimųjų-vokiečių ordino rankas. Nesuskubo latvių tauta susiorganizuoti į vieną valstybę ir negalėjo atsispirti svetimai okupacijai. Nesuskubo tai padaryti ir kita lietuvių tautos šaka — prūsai. Įvykdė tai tik lietuviai ir sukūrė savo valstybę. Latviams teko laukti net 700 metų, kol ir jie galėjo kiekvienos tautos aukščiausią siekimą — valstybinę formą — įgyvendinti. Galima įsivaizduoti, kaip toji tauta turėjo tai branginti ir vertinti, nors nebuvo nei valstybinių tradicijų nei istorinės valstybinės sąmonės.

Deja, neilgai latvių tauta galėjo džiaugtis savo laisve ir nepriklausomybe. Ir baisi tragedija ištiko ją, kai vos po dvidešimties laisvo ir nepriklausomo gyvenimo metų, ji turėjo vėl netekti to, ko siekė ir dėl ko kovojo 700 metų. Tai tragedija, verta geresnės plunksnos, negu Euripido, ir jautresnės širdies, negu Šekspyro. Jeigu dar yra kokia nors pasaulio sąžinė, kuri rūpinasi, kad nebūtų nekaltai pasmerktas nė vienas prasikaltėlis (juk, rodos, ne dėl ko kito Lüneburgo byla tęsėsi visą mėnesį), tai ar bereikia apeliuoti į tą sąžinę, kad nebūtų nekaltai pasmerktos ištisos tautos. O galbūt tuo kalta latvių tauta, kad likimas jai skyrė tą žemės plotą, kuris nenormalioje pasaulio santvarkoje galėjo tapti kam nors kliūtis arba barjėras. Tačiau nei Lietuva nei Latvija niekam nenorėjo būti nei kliūtis nei barjėras. Greičiau jau jos linkusios buvo būti tiltu, jungiančiu du pasauliu, žinoma, jei tarp tų pasaulių būtų reikalingas pageidaujamas bendradarbiavimas. 1934 m. sudarytas tarp Lietuvos, Latvijos ir Estijos vadinamas Baltijos santarvės paktas tarp kitų numatė ir šitą siekimą. Deja, ne jų galioje ir kompetencijoje buvo užpilti tą bedugnę, kuri atsirado tarp Rytų ir Vakarų Europos.

Latvių tauta, kaip ir kitos Pabaltijo tautos, tiki, kad nauja pasaulio organizacija, dėl kurios tiek daug kraujo žmonija praliejo, su gebės tą bedugnę prašalinti. O tada jos galės grįžti prie tos misijos kurią joms įrašė istorija į jų testamentą. Tomis mintimis gyvena šitos tautos ir vasario 16, ir vasario 24, ir lapkričio 18 dieną.

. . . nėra meilesnio
Daikto už gimtąją šalį ir tėvus, nors
tu kuo geriausiai
Ir turtingai pragyventi galėtum toli nuo
tėvynės
Homeras

Kas be sielvartų gyvybės slenksčio
nepasiekė,
Kas mirties dienos dar neišvydo, —
To šioj žemėj nevadinkite laimingu.
Sofoklas

Lietuviško baleto „Sužadėtinė“ III paveikslas Kauno Valstybiniam Teatre.

P. Priešpylis

STASYS PILKA REČITUOJA

Tai buvo maždaug prieš metus. Mūsų šimto lietuvių kolonija vargom prisiglaudę vienoje Austrijos tarpukalnėje. Aplinkui vien grąsinančios, plikos uolos, kaulus gelianti slėnio drėgmė ir tik trupai vidudienio akimirkai iš miglynų išnerianti saulė. Bet ir to dienovidžio spindulio nematydavome. Su tamsa kaukšėdavome į vietos brūžuoklių fabriką ir, jame išdirbę po vienuolika-dvylika valandų, su tamsa grįždavome į šaltus ir kiaurus barakus. Mes čia buvome atgabenti kaip darbo vergai. Mes buvome apgauti žmonių, kurie dėjosi, norį mums nelaimėje padėti. O tuo tarpu mūsų likimas buvo atiduotas į sadistų ir nemokšų meisterių, prižiūrėtojų ir lagerführerių rankas. Mūsų skundimasis ar bent mažiausių žmogaus teisių reikalavimas, būdavo atsakomas smūgiais į veidą ir apšaukiamas sabotažu.

O buvo mūsų tarpe ir žmonių, kurie savo žemės kelionę buvo sujungę su knyga, su literatūra, menu ar mokslu. Dabar jie turėjo pusę paros stovėti prie pragarišku triukšmu galvą skeliančio priekalo ar grūdinti brūžuokles verdančioje 900 laipsnių karščio druskos masėje. Dar kaip šiandien matau poetą Bernardą Brazdžionį, vietoj prijuostės prisikišusį maišą, kruvinomis, druskų praėstomis rankomis baisioje naktinėje pamainoje stumiantį ne jo jėgoms pritaikintą brūžuoklių kupiną vagonėlį. Sunku būdavo žiūrėti į tokius žmones, kada jie fiziniai visiškai išsemti parslinkdavo į savo palėpes, galvodami tik viena — kaip nors greičiau užmigti.

O ir tada rasdavom valandų, kurios kaip spinksinčios žvaigždės ir dabar tebemirga tamsioje prisiminimų padangėje. Tai būdavo sekmadieniais, kada (jeigu tik nereikėdavo atidirbti aliarmo valandų) susieidavom persimesti vienu kitu žodžiu. Kokie šventi, kokie nekasdieniški būdavo tada žodžiai apie literatūrą, meną, poeziją... Kiekvienas iš mūsų jautėm, kad visa tai, kaip brangiausią likusį turtą nešiojame giliai savo širdyse. Ir jausdavomės bent akimirkai laimingi galį dar tai išsaugoti nuo gyvenimo purvo, talkšojusio aplink mus.

Ir vieną tokį sekmadienį kažkas pravažiuodamas užvežė žinią, kad kažkur Vienoje buvo Stasio Pilkos surengtas lietuvių poezijas rečitalis. Mums tada visa tai atrodė kažkas keisto ir nesuprantamo. Nejaugi ten šviesioje salėje buvo susirinkę žmonės, nejaugi jie ten džiaugėsi ir liūdėjo kartu su poetu, kartu su deklamuotoju. Mums tada, pajuodusiems nuo anglių ir geležies dulkių, visa tai buvo tik tolima svajonė. Žinodami vokiečių pažiūras į lietuvius, jautėme kiek rečitalio rengėjui reikėjo įdėti energijos ir trūsio ligi buvo nugalėti visi formalumai ir kliūtys. Po kiek laiko pasiekė mus gandas, kad rečitalis bus kartojamas. Kilo sumanymas, kaip nors laisvą sekmadienį pasiekti Vieną. Be oficialaus leidimo kelionė buvo tikra tik ilgi priverčiamųjų darbų stovyklos. Nutarta kreiptis į „viešpačius“. Jų gi buvo kažkas sakyta-nedasakyta, o paskutiniu momentu tik pagrasinta ir griežčiausiai uždrausta pasijudinti.

Tai šitokiose aplinkybėse teko pirmą kartą išgirsti apie Stasį Pilką, kaip poezijos rečitalių organizatorių mūsų išeivijoje.

Pasikeitus aplinkybėms, neseniai teko patį rečituotoją išgirsti Münchene, Freimano lietuvių stovykloje. Pilnutėlė salė žmonių. Visi pasiilgę lietuviško žodžio, pasiilgę lietuvio poeto širdies. Ir kaip naujai, kaip didingai artisto lūpose suskamba Vincas Kudirka, kaip drąsinančiai kupinais vilties tonais aidi Maironis, graudžiai, lyriškai guodžia Aleksandriškis ir pranašiškai, be tėvynės likusio žmogaus balsu, šaukia Brazdžionis. Dvi valandos rečitalio — tai visa mūsų naujosios poezijos istorija, pradedant „Aušros“ ir „Varpo“ laikais ir baigiant dabartinėmis dienomis. Tai dvi valandos, kuriose turima progos išsinerti iš smulkios ir ubagiškos mūsų stovyklų kasdienybės ir pajusti tai, kas netelpa nei kortelėje, nei siuntinėlyje, nei net ir geriausiame dienos davinyje. Tos dvi valandos tai buvo gaivus pavasario vėjas, nupūtęs dulkes nuo pradedančių ilsti širdžių.

O aktorius Stasys Pilka, išrodo, turi tikrą Dievo dovaną greitai „daeiti“ iki klausytojo širdies. Jam tai padeda ir greitas nuoširdaus kontakto užmezgimas su publika. Laisvas, įtikinantis o kartais net šeimyniškas rečituotojo žodis tuojau sugauna klausytoją. Klausytojas jaučia turįs prieš save deklamuojamojo žodžio meisterį, ir jo nevargina baimė, kad rečituotojas „suklups“.

Šių dienų sąlygose ir šių dienų mastu sunku įvertinti užsibrėžtą Stasio Pilkos

Mokyt. J. Viekšnelis

MŪSŲ RŪPESČIAI

Jau nesykį mūsų spaudoje, suvažiavimuose ir kitokiomis progomis buvo rašyta ir kalbėta antraštine tema. Rašyta ir kalbėta... Tačiau laikas bėga, o rūpesčiai lyg juodi debesys, vis labiau slėgia emigranto gyvenimo dangų ir grąso audra. Nes mes nemėgstame aštresnio tiesos žodžio, vadindami tai pamokslais, ir pasistengiame, kaip su tikraisiais pamokslais kad esti, kuo greičiausiai pamiršti. Geresniuoju atveju pripažįstame tiesą, tik ją taikome ne sau, bet kitiems. Mes nedrįstame drąsiai ir atvirai sau pastatyti klausimo: ar aš pats esu teisus? Ar tėvynės ir istorijos teisme aš būsiu išteisintas? Mes nemėgstame savo sąžinių sąskaitos, o su malonumu rausiamės kitų. Mes gerai mokame kitų tautų emigrantų gyvenimo istoriją ir žinome, kur nuvedė juos tos ydos, kurias mes dabar kartojame, bet atkakliai laikomės Ovidijaus posakio: „Video probogue meliora, deteriora sequor" („Matau ir pritariu geresniam, seku blogesniu").

Prabėgo metai nuo to laiko, kai paskutiniej iš mūsų paliko gimtąją žemę. Prisimename, šiurpios buvo dienos, kai antrukart keitėsi Lietuvoje okupacija. Artilerijos, lėktuvų, gaisrų ir mirties košmare daugelis nebesuradome savo tėvų, vaikų, žmonų ar vyrų ir nežinomam likimui kėlėmės per Nemuną. Tąsyk matėme savo klaidas, kurias darėme laisvės dienose. Ir ne vienas gal prisiekinėjome širdyje, kad jų, jei likimas leis gyventi ir dirbti, daugiau nebekartosime. Ir iš tikro: kelionėje ar įsikuriant Vokietijoje, rodos viens kitą mokėjome geriau suprasti ir užjausti, vieni kitiems tapome artimesniais. Rods, buvo dingęs ir pavydaspikčiausias mūsų visuomenės vėžys, nes visi buvome vieno likimo globoje. Čia Vokietijoje, tame didžiuliame Europos konc. lageryje, susitikę dirbtuvėse, fabrikuose ar prie apkasų, dalijomės savo vargais, rūpesčiais, guodėme vienas kitą, stengėmės vieni kitiems padėti. Atrodė, kad tikrai esame iš moralinių ydų pasigydę, nors vaistai kainavo ir brangiai.

Prabėgo keletas mėnesių, Rudoji diktatūra, neatlaikiusi spaudimo, krito. Mums susidarė pakankamai geros sąlygos dirbti ir kurti. Iš dirbtuvių, fabrikų, konc. lagerių susirinkome į komitetų būstines, mokyklas, savų laikraščių redakcijas. Lietuvis inteligentas ėmėsi kūrybinio darbo: organizuojamos visuomenės ir šalpos organizacijos, meno mokslo ir švietimo įstaigos. Kas sekė organizacinę darbo stadiją, galėjo pastebėti, kad pradžioje buvo siekiama bendradabiavimo. Viena vietovė stengėsi užmegsti kontaktą su kita, tarėsi, bendromis jėgomis ieškojo geresnių galimybių. Bet pamažu šitas noras ima silpnėti, ir mes vėl grįžtame prie tradicinių savo ydų. Vėl ima ryškėti pavydo simtomai, nešą kartu daugybę komplikacijų: sumaterialėjimą, susmulkėjimą, nelemtas varžybas, nesutarimą ir t. t. Pamiršome prieš metus duotas priesaikas ir juodom vėliavom padengtą Tėvynės Laisvės karstą. Atskiros vietovės, stovyklos, žmonių grupelės ar net atskiri asmenys savo interesus stato aukščiau visko. Nesvarbu jiems, jei bendrasis reikalas nukentės, kad tik būtų patenkinti jų „parapijinio patriotizmo įgeidžiai."

Stebėkime mūsų viešąjį ir privatų gyvenimą. Organizaciniam gyvenime chaosą vadinam demokratija, kad susidarytume geresnių progų drumzlinam vandeny pažvejoti. Blogai daro tie, kurie įtarinėja mums vadovaujančius asmenis. Jei tie įtarimai be pagrindo, verta, kad tie asmenys būtų išskirti iš lietuviškų organizacijų globojamųjų tarpo. Tačiau šimtą kartų labiau smerktini tie, kurie piktnaudoja lietuviškos visuomenės suteiktą pasitikėjimą ir iš to sau daro asmeninę naudą. Su gailesčiu tenka konstatuoti faktą, kad panašių atsitikimų yra. Veikia sau kokia organizacija, bet apie jos veiklą ar nuveiktus darbus niekas nežino, išskyrus, kad valdyba ar pirmininkas savo patarnavimui įsigijo automobilį, įsiruošė patogius butelius ir t. t. Užmirštama prieš metus matyti vaizdai, kai degė Tėvynės miestai, kaimai ir žydinčios sodybos, kai pelenais virto medžiaginės vertybės. Pinigas vėl sugundo mus ir, užmiršus visuomenę, bandoma kurti asmeninė laimė.

Lietuvis inteligentas ištrėmime ima smulkėti: trupa pats ir trupina kitus. Mažmožiai dažnai jam svarbesni už dalykų esmę. Jis ginčijasi ir kovoja dėl smulkmenų, kurios esmės nekeičia. Savo susmulkėjimui pateisinti bandoma ieškoti priežasčių. Girdi, „esame ištrėmime, daug ko trūksta, ateitis neaiški: neišlaiko mūsų nervai". Bet taip nėra. Juk ir normaliais laikais daug kas savo iškrypusius charakterius bandydavo teisinti nervų suirimu. Tiesa, šiandien mes visi esame žymiai jautresni. Gyviau reaguojame į gėrį ir blogį. Greit nusimename, o geru, nors ir nepagrįstu gandu vėl kaip vaikai džiaugiamės. Šitokios psichologinės būsenos dabartinėse aplinkybėse per daug smerkti netektų, ir ji tiesioginiai neveda prie dvasinio susmulkėjimo. Tiktai ji duoda geros progos blogesniajai visuomenės daliai išvystyti pragaištingą veiklą. Garbėtroškos ir savanaudžiai jautriąją visuomenę bando panaudoti savo tikslams, o ši netekusi kritiškumo, greit tam pasiduoda. Ir tokiu būdu vienas antras nuidealėjęs asmuo sugeba net turinčius geriausių norų ir stovinčius atsakominguose postuose nuo tikrųjų tikslų nukreipti į smulkmenas. Taip prasideda smulkėjimo procesas. Smulkėjimas dabartiniam visuomeniniam gyvenime reiškiasi: nesveikom varžybom, negatyvia kritika, intrygomis. Tiesiog sunku suprasti, kodėl lietuvių tarpe atvirkštinis procesas įgavo tokį tempą. Vietoje kūrybingo bendradarbiavimo ir pozityvaus lenktyniavimo pasiutusiu tempu išaugo nesveikos varžybos. Varžybos, kurios geresniuoju atveju primena mažų vaikų lenktyniavimą, blogesniuoju — vieno kaimo bernų su kito. Ir čia varžosi vietovė su vietove, stovykla su stovykla, net blokas su bloku. Ypač kartėlį širdyje sukelia vienam mieste esančių kelių stovyklų lenktyniavimas. Susitinki, pav., pažįstamą iš kitos stovyklos ir bandai panagrinėti kokią nors problemą. O jis, žiurėk, tau sako: „Mūsų stovykloje daug geriau, negu pas jus." Pasiydomavus, pasakys ten kokią nereikšmingą smulkmeną. Ir jauti, kad tuo jis norėjo tau pavydą sukelti ar tave lyg nužeminti, kad tu pas mus „laiminguosius" patekti nebegali. Iš čia kyla pasakos apie „pavyzdingas", „reprezentacines" stovyklas, „tobuliausius" laikraščius, „geriausius" mokytojų kolektyvus ir t. t. Visur gi yra gero ir blogo. Ir visų mūsų pareiga būtų remti gera ir kovoti su blogu.

Švietimo, meno, sporto ar spaudos darbe pavydu kvepiančios varžybos artimai siejasi su negatyvia kritika. Stengiamasi kitų kad ir geriausias pastangas sukritikuoti ne todėl, kad jie ateitų pasitaisytų, bet kad daugiau visai nepasirodytų. Kultūriniam ir sportiniam bendradarbiavime daugiau nuoširdumo yra tik tarp tolimesnių vietovių. Artimesniosios, kurioms sąlygos bendradarbiauti yra žymiai geresnės, daug labiau šnairuoja viena į kitą. O ką kalbėti apie kelias stovyklas viename mieste! Ten jokio kultūrinio bendradarbiavimo nėra. Ir jei vienoje stovykloje bandoma dirbti, kurti, organizuoti, kas kitai, rodos, negalėtų kliudyti, iš kitos dažnai pasigirsta negatyvių kritikų choras. Skaudžiausia, jei šiaip negatyviai reiškiasi tie, į kuriuos mes pratę žiurėti, kaip į savo vadus, kaip į žmones, kurie savo veikloje yra pasiėmę atsakomybę ne vien už save. Ir tąsyk norisi paklausti, kieno vardan tai daroma? Mūsų bendruomenės? Lietuvių tautos? ... Bet į tuos klausimus atsakymo negausim. Susmulkėjusi dvasia ginčo objektu pripažįsta tik smulkmenas. Ir jei čia prisideda intrygos, vaizdas gaunasi iš tikro liūdnas.

Nenorėsi teigti, kad šis pavydus susmulkėjimas būtų galutinai užvaldęs mūsų gyvenimą. Ne! Turime daug gražių ir mūsų pasididžiavimą keliančių reiškinių. Bet noriu priminti, nesupant tiesos į vilną, kad anas liūdnas procesas yra prasidėjęs. Rašančiam šias eilutes teko stebėti kelių vietovių nuotaikas ir rasti vienur stipriau kitur silpniau jį pasireiškiant. Saugokimės, kad netaptume tik trupinių sauja, kurią kas nors galės išberti ten, kur panorės.

---

tikslą: aplankyti visas lietuvių kolonijas ir kiekvienai jų duoti pajausti lietuviškos poezijos grožį. Reikia ne eilinio pasišventimo, užuot ramiai sėdėjus prie gatavai paruošto stalo, leistis į varginančias keliones, deklamuoti salėse be langų, miegoti sausakimšuos vagonuos vien tik dėl to, kad truputį pajudinus susitupinčio tautiečio širdį, kad pūstelėjus jo veidą beužkrintančias kasdienybės dulkes.

Kad rečituotojas savo tikslą pasiekia, tai rodo paprastas faktas, nugirstas vienoje mažoje Bavarijos provincijos lietuvių stovykloje. Po rečitalio viena ponia pasakoja savo draugei: „Žinai, net nepatogu ir sakyti... Pažįsti mane — nesu jokia prisiekusi poezijos gerbėja. O šiandien, žinai, net nepatogu — ėmiau ir apsiverkiau. Po Brazdžionio ‚Lopšinės dukrelei' nė pati nepajutau, kaip ritasi ašara..."

Ir aš esu tikras, kad aktoriui Stasiui Pilkai ta klausytojos nukritusi ašara yra geriausias atlyginimas už visus rečitalius, už visas keliones ir vargą.

Margasis gyvenimas

MÜNCHENO PADANGĖJE

I-ji Müncheno lietuvių stovykla buvo įsikūrusi Milbersthofenerstr. barakuose. Jai energingai vadovavo pulk. Pranckonis, sudrausdamas neretai pasitaikančius mūsų gyvenime atskirų piliečių arba grupių išsišokimus. Savo stovykloje gaudavo sausą UNRROS davinį ir buvo suorganizavęs bendrą virtuvę. Vakarais buvo vykdomos vėliavos nuleidimo iškilmės, apie kurias ir koncentravosi viešas lietuvių gyvenimas.

Stovyklai persikėlus į dabartines UNRROS patalpas (Lohengrinstr.), jos gyventojai drauge su atvykusia iš Starnbergo lietuvių kolonija sudarė dabartinės stovyklos lietuvių grupės branduolį. Drauge stovykloje gyvena latvių ir estų grupės ir nežymi dalis rusų be pilietybės ir turkų bei rumunų. Tuo būdu čia yra kaip ir Pabaltės tautų stovykla (iš viso daugiau 2000 žmonių).

Kaip visame lietuviškame gyvenime, taip ir čia nemaža vargo sudarė vadovybės reikalas. Pagaliau beveik vienbalsiai lietuvių grupės vyr. vadovu buvo išrinktas. P. Minkūnas, kuris su 6 lietuvių bloko atstovais (po 2 iš bloko) tvarko lietuvių grupės reikalus. Vyr. vadovo paskirtą Sviet. komisiją sudaro J. Kiaunė, agr. Čekota ir kt.

Stovykloje vyksta intensyvus visuomeninis kultūros gyvenimas. Čia kasdien, vakarais vykdomos „Tėvynės valandėlės“, kaip ir vėliavos nuleidimo iškilmės su malda ir Tautos himnu. Per šias valandėles be įsakymų, pranešimų ir kt. reikalų, kasdien, išskyrus sekmadienius, skaitomas stovyklas laikraštis „Vienybės Balsas“. To leidinio lietuvių tekstą redaguoja Balys Vyliaudas. Leidinys išeina 5 kalbomis, iš kurių anglų ir vokiečių kalbų tekstų redaktoriais yra taip pat lietuviai — P. Minkūnas ir J. Puperas; pastarasis yra ir leidinio vyr. redaktorius. Čia tenka pastebėti, kad mūsų „Aidų dienos informacija“ taip pat spaudžiama I-je stovykloje ir redaguojama J. Paupero ir B. Vyliaudo...

Sekmadieniais per „Tėvynės valandėlės“ žodžiu daroma politinė apžvalga, o trečiadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais dar būna meninė dalis: dainos, deklamacijos vaidinimėliai, vaikų ir skautų pasirodymai.

„Tėvynės valandėlėmis“ susidomėjo net UNRROS centro vadovybė. Jose atsilankiusi pareiškė didelį pasitenkinimą... Salėje ruošiamos paskaitos. Stovykloje taip pat yra vyrų ir mišrusis choras, kur darbuojasi dirigentai p. Bertulis ir naujai atvykęs p. Skritulis. Pastaruoju laiku Pabaltės tautoms yra įkurta konservatorija, kurios direktorium paskirtas lietuvis p. Bertulis. Stovykloje yra lietuvių tautinių šokių grupė, veikia 2 Skautų draugovės (apie 100 žmonių), kurios jau dukart dalyvavo Pabaltės tautų skautų laužuose. Skautams berniukams vadovauja L. Vakselis, o mergaitėms O. Šulaitienė. Čia veikia šoferių kursai, elektromonterių, medžio drožinėtojų, anglų, vokiečių ir prancūzų kalbų kursai. Dar yra siuvėjų, batsiuvių kursai ir siuvykla. Lietuviai turi labai pajėgias sporto-tinklinio ir krepšinio-komandas. Veikia ir kitos sporto šakos: lengvosios atletikos, futbolo, bokso. Sportui vadovauja A. Vakselis, p. Kiaunė, Ignaitis V. Grybauskas, Macevičius, Čižauskas ir broliai Beržanskai. Lietuviai nugalėdavo ne tik vietos lietuvių ir kitų tautų sportininkus, bet lankėsi ir provincijoje, būtent: Hanau, Augsburge, Ingolštate, ir spalio mėn. 19—21 d. d. Augsburgo Pabaltijos tautų olimpiadoje. Čia taip pat yra stipri bei veikli šachmatininkų grupė (10—12 žmonių), kuri yra nugalėjusi net meisterį Bratanavičius, Rukavišnikas ir kit.). Čia veikia spaustuvėlėelektromotorinis rotatorius. Vadovauja p. Ignaitis.

Müncheno lietuvių parapijos klebonu ilgą laiką bubo kun. Valiušaitis. Dabar jam išvykus į Italiją, lietuvų parapijos klebonu yra kun. Parancevičius, buv. Dachau kalinys. Pamaldos vyksta Kaulbachstr. vienuolyno bažnytėlėje. Pirmoje stovykloje lietuviai turi įsirengę savo bažnytėlę, kurioje kiekvieną dieną laikomos pamaldos Bažnytėles klebonu yra kun. Petraitis, kuris gyvena stovykloje. Antroje stovykloje savo pamaldoms lietuviai naudojasi lenkų katalikų koplyčia. Čia pat stovykloje. Čia šventadieniais atvyksta lietuvis kunigas vienuolis T. Garbukas. Vasaros pabaigoje tiek I-je tiek II-je stovykloje su dideliu pasisekimu laikė misijas T. Bružikas. Neperseniausiai abi stovyklas lankė vysk. Podolskis.

*

Didėjant II stovyklai, lietuvių gyvenimas plečiasi toliau. Lapkričio 2 d. pradėjo veikti vaikų darželis, kuriam vadovauja mok. Gaškienė. Nuo lapkričio 6 d. veikia šoferių ir šoferių-mechanikų kursai, kuriems, kaip ir I-je stovykloje vadovauja prof. Jankus, pulk. Banėnas ir kt. Kursams įsirengti daug padėjo lt. Kumpis, ir p. Povilaitis.

Š. m. lapkričio mėn. 18 d. lietuviu grupės salėje įvyko Kauno V. Teatro režisieriaus S. Pilkos lietuvių poezijos rečitalis, kuris sutraukė pilną salę publikos ir turėjo pasisekimo. Kiek anksčiau St. Pilka lankėsi I-je stovykloje su dideliu pasisekimu. Tokie apsilankymai mums labai pageidaujami.

Š. m. lapkričio mėn. 14—16 d. d. I stovyklos salėje koncertavo Wiesbadeno lietuvių ansamblis, vadovaujamas Stp. Sodeikos. Ansamblis turėjo milžinišką pasisekimą ne tik lietuvių tarpe, bet buvo reikiamai įvertintas ir vietos UNRROS vadovybės. I stovyklos direktorė Miss. Colonel Kurth ir švietimo vadovė Miss. Filipowicz; pačios dalyvavo koncerte ir koncertui pasibaigus, viešai scenoje sveikino koncertantus ir dėkojo už apsilankymą.

II-sios ir I-sios stovyklų lietuviu grupių atstovai nesenia dalyvavo lenkų ir latvių nepriklausomybių šventėse, o Kultūrinė komisija ruošiasi antram lietuvių koncertui UNRROS teatro salėje, su padidinta ir paįvairinta programa. I stovykla intensyviai ruošėsi lapkričio 23 d. kariumenės šventei.

PS. 7-me „Aidų“ dr. rašinyje „Müncheno padangėje“ įsibrovė keletas korektūros ir šiaip klaidų, kurias atitaisome: 1) II-ros stovyklos Kult. komisijoje dalyvauja ne dail. Jomantas, bet jo sūnus Dail. akademijos mok. V. Jomantas, kuris vykdė visus stovyklos dailininko darbus: papuošė vėliavos stiebui pagrindą, dekoravo sales, kur buvo vykdomi lietuviu parengimai ir kt.; 2) II stov. liet. komiteto pirmininkas yra ne p. Juodelė, bet J. Juodelis; 3) Skautų draugovei vadovauja ne p. Vasiliūnas, bet J. Vasiliauskas; 4) Liet. koncertą referavo ne leit. Kungis, bet leit. Kumpis. *A. Gl.*

Pavykęs koncertas

Š. m. lapkričio mėn. 25 d. Münchene Lohengrin stovyklos teatro salėje įvyko tos stovyklos lietuvių koncertas.

Koncerto programą sudarė mišrus ir vyrų chorai, solo fortepianu, melodeklamacijos ir solo šokiai.

Mišrus choras, vedamas komp. J. Bertulio sudainavęs kelias nuotaikingas

---

Ar ne veltui, jei ne žalingai, naudojame jėgas ir laiką? O darbo tiek daug! Žvilgterkim tik į stovyklų gyvenimo negeroves. Didžioji mūsų dalis gyvena stovyklose. Yra vietų, kur gyvenančių lietuvių skaičius lenkia šimtus ir siekia tūkstančių. Ne visai tobulai organizuojamas stovyklų gyvenimas sudaro palankias sąlygas klestėti įvairiom negerovėm. Kovą su jom nelaukiant turi organizuoti moraliai sveika lietuvių inteligentija.

Didžiausią problemą sudaro pakrikusi stovyklų gyventojų moralė. Yra tikrų seksualinio iškrypimo reiškinių. Mes nesame taip giliai smukę, kaip kai kurios kitos tautybės. Mūsiškių tarpe tai masiniai dar nevyksta. Bet ir dėl pavienių atsitikimų toliau tylėti neleistina. Gaisras negesinamas plečiasi. Ar neverta pagalvoti, kad moterims, apie kurių moralinį pakrikimą mes paprastai tyliai šnibždame, duoti suprasti, jog jų dvasios skurdas žinomas visiems. Jos gi gal mano, kad savo elgesį sugeba gerai užmaskuoti. Stipri reakcija gali atnešti efektyvių rezultatų. Ar neieškoti būdų sudrausti moraliai smukusius ir alkoholyje mirkstančius vyrus? Dėl bendrojo moralinio lygio pakėlimo tektų paprojektuoti, kokiu būdu visus gyvenančius stovyklose įtraukti į darbą. Sunku patikėti moraliniu stiprumu to, kurs pusryčius ir pietus valgo lovoje, o tik vakare išeina iš kambario paslankinėti. Vietoje bergždžių lenktynių inteligentija turėtų suburtomis jėgomis ieškoti būdų beprasidedantį smukimo procesą sustabdyti. Vieno pastangos bus bergždžios. Dirbkime bendrai. Kas pats gyvena stovyklose, gerai žino, kokiu atkaklumu tenka kovoti už bendrojo dvasinio niveau išlaikymą. Kova turi būti gerai organizuota ir nuolatinė. Stovyklų atmosfera dvasinei kulturai nėra palanki. Ypač pavojinga brestančiai jaunuomenei. Dalis jos yra gyvenimo blogybių paliesta. Ją reikia vėl atkovoti. Ištrėmime esančioji inteligentija neša moralinę atsakomybę, jei dalis mūsų tautiečių grįš į Tėvynę dvasiniais paliegėliais.

liaudies dainas, pasirodė gražiai skambančiu, jautriai valdomu ir visiškai subrendusiu vokaliniu vienetu.

Choro solistai p. Ignatonis ir p. Dautartas prisidėjo prie ir taip užtarnauto choro pasisekimo.

P. Macelis rūpestingai paruošė ir švaria technika paskambino Chopino intimiuosius: Preliudą Des-dur ir valsą Cis-moll. Jaunasis muzikas teikia daug vilčių, ir jo atliekamam studijų darbui linkima daug sekmės.

„Mėlynojo Dunojaus“ valsą ir vengrų čardašą šoko Kauno Didžiojo Teatro baleto šokėja p. Makūnaitė-Baublienė. Aukšta šokio technika, subtilus iš pildomų dalykų interpretavimas galėjo patenkinti ir didesnių reikalavimų žiūrovus. P. Laugelytė padeklamavo kelis eilėraščius. Palydimąją muziką akompanavo ir fortepionu palydėjo p. Bertulis. Jaunoji aktorė užsirekomendavo, kaipo jautri deklamuotoja, ypatingai gražaus įspūdžio paliko padeklamuotas K. Zupkos eilėraštis Dariaus ir Girėno žygiui paminėti.

Koncerto programą efektingai užbaigė vyrų choras. Jo vadovas p. Skridulis gali didžiuotis, sukūręs apie save didelį, gražius balsus turinčių vyrų būrį, ir per palyginamai trumpą laiką paruošęs juos viešam koncertui. Choras puikios medžiagos, pajėgus, jau gerokai apvaldytas. Iš jo galima tikėtis sulaukti pirmaeilio ansamblio.

Koncertas bendroj p. p. Bertulio ir Ignatonio vadovybėj praėjo sklandžiai, turėjo publikoje gero pasisekimo ir savo rimtumu ir kultūringumu buvo malonus indėlis į mūsų gyvenimą.

Po koncerto tautinės grupės vadovas p. Minkūnas koncerto svečius, kurių tarpe buvo UNRRA dir. p. Kurth, p. Ingham, kiti amerikiečiai pareigūnai bei latvių, estų ir kitų tautybių žmonės, pakvietė aplankyti ten pat suruoštą lietuvių liaudies meno parodą.

S. C.

VARGO MOKYKLOS

Augsburge (Hochfelde) yra pirmos keturios gimnazijos klasės su 100 mok pradž. mokykla ir vaikų darželis. Visos tos mokyklos užima du trijų kambarių butus. Pr. mok. turi 4 skyrius, kuriuose yra apie 90 mokinių. Dirba 6 mokytojai. Mokyklos vedėjas — p. Burokas. Gimnazijos 4-rios klasės dirba tose pačiose patalpose po pietų. Čia visus einamus dalykus dėsto 14 mokytojų. Šias gimnazijos klases tvarko ir administruoja vice-direktorius E. Nauburas, buvęs Palangos gimnazijos direktorius. Vaikų darželis su 40 vaikų dirbo prieš pietus, bet dėl neįmanomai ankštų patalpų dvi darželio vedėjos atsisakė dirbti. Dabar darželio darbas nutrūko. Švietimo taryba seniai prašo Lietuvių Komitetą parūpinti nors kiek žmoniškesnes darželiui patalpas, tačiau komitetas nerodo tuo reikalu nė mažiausio susirūpinimo. Apskritai, Lietuvių Komitetas susidaręs iš asmenų, kurie neturi nė mažiausio supratimo apie mokyklų darbą. Kiek daugiau rūpinasi UNRRA. Jos atstovai tris kartus lankė lietuvių gimnaziją ir labai stebėjosi, kaip gali sutilpti 32 mokiniai klasėje, kurios grindų plotas vos 17 kvadr. metrų. UNRRA pasiūlė pasirinkti mokyklai tinkamesnes patalpas ir pažadėjo padėti jas išgauti. UNRRA įsakė mūsų komitetui patenkinti mokytojų prašymus aprangos reikalu visu 100 %.

M. Stonys

Lietuviai prie Niedersonthofener ežero. Nuotrauka G. Bischofbergio

GYVAS KULTŪRINIS VEIKIMAS

Šiuo metu Amberge yra apie 650 lietuvių, kurių dalis gyvena priva — čiai, o visi kiti yra susibūrę dviejose stovyklose: 564 lietuviai Kaiser Vilhelm kareivinių stovykloje, kurioje lietuviams vadovauja adv. Pranas Stanelis, ir Aufbauschule stovykloje apie 70 asmenų, kuriems vadovauja mok. Rimkus. Liet. S-gos Ambergo sk. pirmininku yra teis. Titas Petras.

Prieš keletą savaičių čia koncertavo Regensburgo lietuvių meno kolektyvas. Spalio mėn. 27—29 d. d. Aufbauschule's stovyklos salėje įvyko bendras Pabaltijo tautų koncertas. Nors lietuviai Amberge gyvena tik apie pusantro mėnesio, bet jau spėjo suorganizuoti mišrų chorą, vad. mok. K. Motgabio, tautinių šokių grupę, vad. mok. J. Atienės, ir galėjo prisidėti prie koncerto programos išpildymo. Be choro ir tautinių šokių grupės koncerte dar buvo parodytas gyvasis paveikslas „Pavergtoji Lietuva“ (mok. Babilienės), kuris buvo labai įspūdingas. Nors laiko pasiruošti koncertui buvo labai maža, bet lietuviai pasirodė gražiai.

Be aukščiau minėtų meno kolektyvų, yra suorganizuotas dramos būrelis, kuriam vadovauja buvęs Marijampolės Teatro artistas J. Pusdešris. Dramos būrelis žada netolimoj ateity taip pat viešai pasirodyti.

Suorganizuotas ir sportininkų būrelis, tik trūksta įrankių bei aprangos. Tikimasi šias kliūtis nugalėti.

Amberge veikia 4 kl. progimnazija ir pr. mokykla. Gimnazijai vad. mok. E. Rozniekas, o pr. mokyklai — mok. P. Adomonis.

Be lietuvių yra dar latvių, sudarančių daugumą, estų ir kitų tautybių. Su jais sugyvenama neblogai.

St. Liogys

NAUJOSE SODYBOSE

Mühldorfe gyveną lietuviai gavo naujas patalpas Eichfelde, Mühldorfo priemiestyje, į kurias lapkr. 1 d. ir persikėlė. Kiekviena šeima gavo po atskirą kambariuką ir visi gerai įsikūrė. Dabar su kitomis Pabaltijos tautomis: latviais ir estais. Neseniai buvo bendras susirinkimas kuriame išrinkti: stovyklos komendantas (lietuvis), maistininkas (lietuvis) ir vyr. teisėjas (estas).

— 7. II. Mühldorfe įvyko aktoriaus St. Pilkos lietuvių poezijos rečitalis. Veik visi lietuviai susirinko pasiklausyti. Pats rečitalis buvo labai turiningas, visi labai p. Pilka ir jo rečitaliu sužavėti ir vis prašė ką nors daugiau padeklamuoti. Tai retas įvykis mūsų gyvenime.

— 9. II. atvyko Mühldorfan iš Wiesbadeno lietuvių ansamblis, vad. p. St. Sodeikos. Šeštadienį buvo bažnytinis koncertas „Frauenkirche“ bažnyčioj. Bažnyčia buvo pilna klausytojų. Koncertas praskambėjo puikiai. Sekmadienį buvo suruoštas koncertas Kraiburge lenkų Sikorski vardo, stovyklos salėje. Koncertan vykstantieji lietuviai latviai ir estai buvo vieton nuvežti UNRROS mašinomis, o po koncerto vėl parvežti atgal. Gaila kad stovyklos salė buvo labai žema ir slopnio dainininkų balsus. Ypač tai buvo jaučiama, dainuojant solistams. Dalyvių buvo pilnutėlė salė. Pirmadienį įvyko koncertas Töginge, apie 5—6 km nuo Mühldorfo, amerikiečių kariams.

Antradienio rytą, po įvykusio pirmadienį bendro atsisveikinimo pobūvio, kuriame svečiai solistai buvo apdovanoti gėlėmis ir visi pavaišinti alučiu, svečiai iš Viesbadeno apleido Mühldorfą ir išvyko Münchenan.

B. Ž.

*

Prieš karą Prancūzija turėjo 17.058 garvežių ir 1.189 elektrinių lokomotyvų. Dabar jai teliko 12.888 garvežiai ir 1.155 elektriniai lokomotyvai, ir iš tų tik 3.000 tinkami tarnybai. Iš josios prieškarinių 43.500 km geležinkelių, tik 18.000 km yra tinkami judėjimui.

Josios taikos meto prekybinis laivynas turėjo 1.250 laivų su 3.000.000 Brt. Dabar ji teturi 245 laivus su 990.000 Brt, bet dar rugsėjo mėnesį 3/4 jų nebuvo paleisti iš Sąjungininkų bazių, paliekant Prancūzijai tik 200.000 Brt naudojimui.

Iš „Army Talks“ Vol. IV No. 22. 14. 10. 45.

ATOMINĖ BOMBA TAIKOS SARGYBOJE

Paskutiniuoju laiku sąryšy su Vašingtono konferencija atominė bomba tapo tarptautinių diskusijų centru. Atominės bombos gamybos paslaptį žinančių valstybių politikai Trumanas, Attlėė ir Mackenzie Kingas, po bendrų pasitarimų tarp kitko paskelbė: 1. Naujieji išradimai įpareigoja ieškoti priemonių juos panaudoti žmonijos gerovei. 2. Atominė energija turi būti naudojama ne karo, bet taikos kūrimui. 3. Įkuriama ypatinga atominės energijos Komisija atominės bombos gamybos paslapčiai išlaikyti. Gamybos paslaptis bus saugoma iki tol, kol bus išrastos priemonės nuo šių griaunamųjų ginklų apsisaugoti. Ši komisija taip pat siūlytų planus suvaržyti sunkiųjų ginklų gamybą. 4. Mokslinėmis žiniomis bus keičiamasi su visais kraštais. Sovietų Sąjungos spauda, komentuodama šią deklaraciją, reiškia savo nepasitenkinimą. J.A.V-bės norinčios atominę bombą panaudoti kaip diplomatinę spaudimo priemonę. Profesinių sąjungų organo „Novaja Vremia“ žodžiais tariant, „atomnié bomba yra kliūtis kelyje į taikos konferenciją“. Pageidaujama, kad paslapties šydas tarptautinio bendradarbiavimo vardan, nuo atominės bombos gamybos būtų nutrauktas.

Anglijas minist. pirm. Aattlee, kalbėdamas Kanados parlamente ir Londone Žemųjų Rūmų debatuose, pareiškė, jog būtų kvailystė griaunamųjų ginklų receptą perduoti kitiems kaip tik tuo metu, kai Jungtinių Valstybių organizacija yra kūrimosi stadijoje. Taikai išlaikyti sutarčių neužtenka. Čia reikalinga geros valios. Tik visapusiškas pasitikėjimas ir tikėjimas į visų žmonių broliškumą gali suteikti prasmę istatytams ir dvasinėms vertybėms. Ministeris atominę bombą vertina ne kaip „diplomatinį“, bet kaip karo ginklą: „Atominė bomba yra naujausias ir baisiausias, bet ne paskutinis ginklas“.

Atominės energijos atpalaidavimas duoda kitų nuostabių galimybių. J.A.V-bių oro laivyno vyriausias vadas gen. Arnoldas paskelbė, kad atomo suskaldymas įgalinąs pasiekti 3000 mylių greitį per valandą ir kiekvieną apsigynimą negalimą. Atomo tyrynėtojas anglų mokslininkas dr. Oliphant pareiškė, kad gaminant atomines bombas gali išsiskirti tokios nuodingos dujos, kurios tūkstančių kvadratinių km. plote viską gali išnuodyti.

Atominės bombos pagaminimu yra susidomėję visi pasaulio kraštai. Be SSSR užsienio reikalų komisaro pareiškimo apie atominės bombos gamybos galimumus Sovietų Sąjungoje, Nobelio premijos laureatas prof. Siegbahnas tvirtina, kad Švedija atominę bombą galėtų pagaminti per 3 mėnesius. Specialistai tikina, kad turint reikiamas priemones ir medžiagas, atominę bombą atrasti nesą sunku. Šiuo metu atominė bomba stovi pasaulio laisvės ir taikos sargyboje. Nelaimė būtų pasaulio kultūrai ir civilizacijai, kad atomo energija patektų į laisvės priešų rankas.

Kitas tarptautinės politikos dėmesio centras yra įvykiai Persijoje. Vakarinės Persijos dalyje, Aserbeidžane, kuris yra šalia to pat vardo sovietinės respublikos ir kur šiuo metu dar tebėra rusų okupacinės įgulos, prasidėjo sukilimas, siekiąs šių sričių prijungimo prie Sov. S-gos. Persų karo korespondentas pareiškė, kad ginklus sukilėliams pristatę sovietų sunkvežimiai. Oficialiu persų vyriausybės pranešimu. Sovietų įgulos trukančios vyriausybės kariuomenės veiksmus, kurie, anglų užs. reik. min. Bevino žodžiais tariant, esą visai teisėti. Persijos vyriausybė pasiuntė delegaciją į Maskvą kartu pareikšdama, kad tuo atveju, jei įtempimas krašte nesumažės, ji bus priversta prašyti keturių didžiųjų valstybių paramos.

Berlyno radijas, komentuodamas Persijos įvykius, pažymi, kad sukilimo priežatis buvusi ši: Azerbeidžano dalies gyventojai pastebėję, kad sovietinio Azerbeidžano gyventojai naudojasi pilnomis demokratinėmis laisvėmis, o jie nešą persų vergiją.

Paskutinėmis žiniomis, pasitarimai tarp Maskvos ir Teherano vykstą gan palankioje dvasioje, nors anglų spauda įvykiais Persijoje vis teberodo savo susidomėjimą.

Pagaliau Prancūzijos vidaus įvykiai buvo taip pat įdomūs. Tautos Atstovų suvažiavimui vienu balsu išrinkus vyriausybės galva de gen. Gaullį ir jam bandant sudaryti koalicinę vyriausybę, komunistams pareiškus griežtų pretenzijų, buvo prieita prie krizės. Bet krizė buvo nugalėta, Sudaryta vyriausybė, kurion įeina 5 katalikai, 5 socialistai, 5 komunistai, 3 nepartiniai, iš jų po vieną partizanų ir konservatorių partijų. Užsienio reikalų ministeriją užėmė katalikų partijos vadas Bidoult, krašto gynybos min. portfelį pasiėmė pats gen. de Gaull, taip kad komunistai negavo nė vienos iš tų dviejų reikalautų ministerijų.

Bevinas apie nauja pasaulio santvarka

Lapkričio 23 d. nustebusiems britų žemiesiems rūmams Bevinas paskelbė planus, kaip, jo nuomone, būtų galima išsaugoti pasaulio taiką. Jo kalba turėjo tikslą išsklaidyti nepasitikėjimą tarp tautų. Jis pareiškė: jei didžiosios valstybės atvirai pareikš savo reikalavimus, tai juos būsią galima viešai apsvarstyti. Jei kuri valtsybė nepasitikėtų Didž. Britanija, tai prašytume patį nepasitikėjimą, aiškiau nusakyti. Mes pasistengsime duoti atsakymą. Kur esama pagrindinio nepasitikėjimo, ten nieko nepadarysime. Didž. Britanijos politika turi remtis trijų didžiųjų valstybių bendradarbiavimu. Turėtų būti vienodai traktuojamos didelės valstybės ar mažos. Su Prancūzija mes dirbsime glaudžiausiai. Rinkimai parodė, kad prancūzai tiki laisvės tradicijoms. Vokiečių perkeldinimas dabar sudarys kai kurių sunkumų. Bet jis buvo Potsdame sutartas. Mes norėjome ne perkeldinimo datas nustumti, bet pačius perkeldinimo būdus sušvelninti. Tatai mums bent iš dalies pavyko. Į britų zoną bus atkelta ½ milijono vokiečių. Lenkijoje jau pastebimos kai kurios savarankiško gyvenimo žymės. Daugiau kalbėti dėl dabartinės Lenkijos valdymosi formos man, dėl tam tikrų priežasčių, nėra reikalo, apskritai šiuo metu kai kur Europoje dar tebetaikomi policiniai būdai. Aš regiu dieną, kada Lenkija vėl bus laisva ir nepriklausoma. Damaskinos savo lankymosi metu Londone buvo siūlęs rinkimus Graikijoje pravesti po trijų metų. Aš tuomet siūliau šiuos rinkimus ateinančių metų pavasarį. Todėl atkrinta priekaištas, jog mes sulaužę duotą žodį. Visada mes sakėme, kad graikai patys turi savo valdymosi formą nustatyti. Persijoje esamoms britų įstaigoms įsakyta, kad ten esą kariuomenės daliniai darytų visa britų ir persų sutarčiai išlaikyti. Iš savo pusės taip pat padarė ir Molotovas. Ginčo klausimai bus išspręsti rusų ir persų derybose. Javoje mes jokių kitų interesų neturime, kaip nuginkluoti japonų karius ir išlaisvinti suimtuosius.

Pasaulio taikai užtikrinti aš siūlau sukurti pasaulinės valstybės valdžią. Šią mintį gali diskutuoti visos tautos ir partijos. Laiko aplinkybės mus verčia ieškoti naujų būdų taikai išlaikyti. Pasaulinis parlamentas, išrinktas visų pasaulio žmonių, turėtu sukurti naują pasaulio teisę. Tada būtų lengva nustatyti, kas yra užpuolikas. Pati liaudis yra geriausia apsauga prieš karą. Štai Anglijoje liaudis valdo kraštą. Panašiai galėtų atrodyti siūlomasis pasaulinis parlamentas. Visa tai būtų daroma su tikslu išsaugoti taiką. Tuo tarpu turime remti San Pranziske aptartas organizacijas taikai saugoti. Ateityje tarptautinė teisė turėtų tapti viso pasaulio teise. Turėtų būti ugdoma nauja pasaulio dorovė. Ją saugotų pasaulio politinė galia. Liaudis būtų pati valdovė, kuri pati spręstų savo likimą. Šias mintis Bevinas pateikė kaip bazę tolimesnėms diskusijoms.

Kultūrinės Naujienos

* Šiemet gegužės mėn. 17. dieną sukako 60 metų nuo žemaičių Vyskupo Motiejaus Valančiaus mirties. Sukakties dieną nebuvo jokių galimybių nei atskiruos minėjimuos nei spaudoje šitą didįjį tautos kultūrintoją prisiminti. Dabar, nors ir pavėluota proga, spausdinam gabaliuką iš jo „Palangos Juzės“ pailiustruojantį gyvą Valančiaus stilių ir duodantį tautosakinės medžiagos mokykloms.

* 1945 metų Nobelio Literatūros Premija paskirta čilietei poetei Gabrielei Mistralei, kurios tikrasis vardas yra Lucija Godoja Alkajaga. Literatūros premija paskirta jai už gausius jos poezijos rinkinius. Poetė dabar yra 56 metų amžiaus, medikė, ilgai dirbusi daugelyje Šiaurės ir Pietų Amerikos universitetų, kaip higienos katedrų vedėja.

* „Prix de Critiques“, nauja prancūzų literatūros premija, skiriama už parašytą šiam karui pasibaigus veikalą, atiteko Romanui Dary už jo veikalą „Education Europienne“.

* Gerhartas Hauptmannas, lapkričio 15 d. sulaukęs 83 metų amžiaus, dar kaip reikiant nepasitaisė nuo nesenai turėto plaučių uždegimo. Pasveikęs jis žada iš Agnetendorfo Silezijoj, priskirto prie lenkų zonos, persikelti nuolatos gyventi į Drezdeną.

* Prancūzų akademikas Jean Giraudoux prieš savo mirtį 1944 m. parašė dramą „Sodoma ir Gomora“, kuri buvo rodoma Paryžiuj ir Ciuriche ir netrukus bus taip pat pastatyta Münchene. Muziką jai parašė Artūras Honeggeris.

* Theodoras Plivier parašė didelį įvykių romaną, pagrįstą faktiniais duomenimis, pavadintą „Stalingradas“. Kautynių vaizdus jis aprašė pasiremdamas iš abiejų pusių išlikusių gyvų kovotojų pasakojimais.

* Muzikinis ir meninis gyvenimas Münchene vis gyvėja. Bavarų opera savo darbą pradėjo Bethoveno „Fidelio“, Mocarto „Teatro direktorium“ ir „Bohema“. Netrukus laukiama pasirodant baleto. Filharmonija ir kai kurie muzikų sambūriai davė ir duos visą eilę pirmaeilių koncertų. Taip pat veikia keli Dramų teatrai ir netrukus atsidarys Komedijos teatras.

* Vokiečių teatrai pradeda veikti ir kituose žymesniuose centruose. 166 m. senumo Mannheimo Nacion. Teatras savo cezoną pradėjo Hugoon Hoffmanstalio veikalu „Kiekvienas“, Göttingeno opera — „Hoffmano pasakojimais“, drama — „Kathe von Heilbron“ ir kt. Münchene pastatytas prancūzo Reynaud „Nežinomo kareivio kapas“ ir Paul Claudelio „Pažemintasis tėvas“.

* Savo veiklą pradeda veik visi žymesnieji vokiečių universitetai ir kitos aukštosios mokyklos. Anglų zonoje svetimšaliams studentams visuose vokiečių universitetuose rezervuota 10 % visų vietų tol, kol jie grįš į savo tėvynę arba bus įkurdinti kitur.

* Vakarinėje amerikiečių zonoje duoti leidimai knygoms leisti vokiečių kalba 25 leidėjams. Pora leidėjų gavo leidimus ir Münchene. Čia taip pat gavo pritarimą knygoms leisti ir pora svetimšalių leidėjų.

* Nukentėjusiems nuo fašizmo remti komitetas paskelbė atsišaukimą ragindamas rinkti visokią nacių valdymo metu išleistą nelegalią literatūrą, kurios norima Berlyne surengti parodą.

* Ateinančių metų pradžioje Münchene pradeda pastoviai veikti UNRROS universitetas. Koncervatorija savo darbą jau pradėjo .Meno Akademija baigiama organizuoti. Joje studijuoti galės tik svetimšaliai.

* Š. m. spalio mėn. 27 d. sukanka 100 metų, kai Zbirohe gimė garsus čekų poetas. J. V. Sladek. Jis daug metų gyveno ir dirbo Amerikoj.

* Šopeno širdis grąžinta į Šv. Kryžiaus bažnyčią Varšuvoje. Vokiečių okupacijos metu ji buvo paslėpta Zelazowa Wola kaime.

Išėjo rotatorium multiplikuota A. Herlito ANGLŲ KALBOS VADOVĖLIO antroji laida. Psl. 126 (70×56) Pardavinėjama po 10 RM. Gimnazijų moksleiviams, užsisakiusiems per savo gimnazijos vadovybę, duodama didelė nuolaida. Pelnas skiriams knygų leidimo fondui. Platina Müncheno Liet. Sąjunga.

Stud. Atstovybės primininką Balį Čiurlionį, sukūrusį šeimos židinį su Stud. Atstovybės vicepirm. p-le Leonavičiūte Birute, nuoširdžiai sveikiname ir linkime ilgo ir laimingo bendro gyvenimo.

Müncheno Stud. Atstovybė.

1945. XI. 26.
Münchenas.

IEŠKOJIMAI

310. Dipl. inž. Gaputis Kazys, Dillingen, — dipl. inž. Banaičio Ipolito ir stud. dipl. Radvilo Stanislovo.
311. Putna Alfonsas, Dillingen, — tėvų ir artimųjų.
312. Vengentnorienė Antania, Ambergas, — Brazaičio Justino iš Kud. Naumiesčio, Malašauskienės Petronėlės iš Vilkaviškio, Valinsko Valentino iš Pilviškių.
313. Galeckas Viktoras, Ansbach Neuses 1, — Galecko Henriko, gim., 28. 4. 24 Kaune. Paieškomasis tarnavo Legion Speer ir 1945. vas. mėn. buvo matytas Dresdene.
314. Idikas Ignas, München „SS“ kareivinės, — Idikų: Romualdo ir Laimučio.
315. Dlugauskas Juozas, Mittenwald, — Vasiliausko Kosto iš Kybartų ir Čekonsko Stasio su žmona.
316. Arelienė Ona, Traunstein, Rupprechtstr. 2, — Bakaičio Zenono.
317. Pocius Julius, Freising, Prinz-Ludwig-Str. 23, — Adomaičio Jono iš Raseinių ir pažįstamų.
318. Radžiūtė, Janina, Kempten, Salzstr. 17, — bolio Radžiaus Vyto.
319. Gebelienė-Lepechaitė, Simbach a. Inn, — dipl. agr. Dimitrijevo Apolono.
320. Tomkutė Liucija, München I-moji stov., — vet. stud. Čepo Silvestro.
321. Končius Vladas, Waiden-Mejerhof, — Končiaus Zigmo ir Alfonso, Jonaičio Jono ir Šunaitės Zosės iš Mažeikių.
322. Srutis Adolfas, Weiden, Opf., Liet. stov., — Baršytės Julės ir Baršių Antano ir Kosto.
323. Dagienė-Sprindytė Olga, Husum, Schleswig-Holstein, — stud. techn. Sprindžio Jono.
324. Baronienė Uršulė, Tolk, Krs. Schleswig, Liet. stov., — Barono Petro iš Kybartų.
325. Zimnickienė Julija, Tolk, Krs. Schleswig, Liet. stov., — Zimnicko Juozo iš Rudaminos.
326. Petrauskas Mečys, Weiden, Opf., Liet. stov., — Žilinsko Stasio, Šimkūno Stasio ir Šalvaičio Vlado.
327. Pšimorskienė Janina, München, Mauerkircherstr. 10, Rimšienės Emilijos su dukrele iš Kauno.
328. Srutis Adolfas, Weiden, Opf., Liet. stov., — Sručio Viktoro ir Urbonavičiaus Jono.
329. Eimantas Leonardas, Weiden, Opf., Liet. stov., — Morkaus Prano ir Ošurkos Donato.
330. Kuprevičienė Anelė, Weiden, Opf., Hammerwer, Liet. stov., — Kasperavičiaus Kęstučio.
331. Laurinaitis Kazys iš Joniškėlio, München-Freimann, „SS“ kareivinės, — Laurinaičio Juozo, Gutausko Antano, Levano Leono ir švogerio Dubino Leono.
332. Blauždžiūnas Albinas, Augsburg-Hochfeld, Liet. stov., — tėvų, gyvenusių Pomeranijoje.
333. Kutka Jonas, Wunsiedel, Hornschuchstr. 80a, — Didžbono Vyto ir Didžbonaitės Elenos.
334. Valius Br., Emering, Liet. stov., Gavelio Vytauto iš Alytaus apskr.
335. Ramanauskienė Adelė, Meppen-Ems, Grosstteseppelams, — vyro Ramanausko Mykolo.
336. Žibutienė Sofija, Augsburg-Hochfeld, Liet. stov., — Žibučio Prano ir Rosminienės Janinos iš Zarasų.
337. Zurlys Petras, Mannheim, Liet. stov., — Zurlio Zigmo iš Alytaus.
338. Butėnas Jurgis, Nurtingen, Bruckendorf Nr. 119, — Butėnienės-Pridotkaitės Magdės iš Vilkaviškio.
339. Dolgaičiai, — Bernhaldswald, Krs. Regensburg, — Kisielių Ksavero ir Leono, Snieškos Jono ir Keldušio Petro, kilusių iš Jonavos.
340. Zagorskis, Regensburg, Taubengasse 1, — Kuzmos-Kuzmicko, provizoriaus.
341. Salatka Viktoras, Schwarzenbeck, — Salatkos Česlovo iš Alvito.
342. Kudirka Augustinas, Lehrte, Hau, Churchill Lager, — brolių Jono, Simano ir sesers Elenos iš Šakių; Lenčio ir Lenytės Eugenijos iš Šakių.
343. Kukleris Kazys, Lehrte, Hau, Churchill Lager, — Kuklerio Broniaus ir Juozo, Bildos Alfonso.
344. Endriukaitis Pranas, Schwarzenbeck, Liet. Komitetas, — Totoraičio Prano iš Kidulių.
345. Stankevičius Vytautas, Wunsiedel, Liet. stov., — Bervingio Edvardo, Kazlauskienės Onos ir Stankevičiūtės Marytės.
346. Turkevičius Bolius, Mühldorf, Comp. Lager 2, — Gaižauskaitės Marijos iš Tauragės ir Gaižausko Broniaus.
347. Vyšniauskas Mikas, Wunsiedel, Liet. stov., — Vyšniausko Ksavero.
348. Tumalevičius Andrius, Wunsiedel, Liet. stov., — švogerių ir kitų pažįstamų.
349. Dičienė, Montgomery Camp, Dörverden, Kr. Verden 23, — sūnaus leit. Dičiaus Algirdo iš Utenos apskr.
350. Kasperavičius Antanas, Montgomery Camp, Dörverden, Kr. Verden 23, — sūnaus Rimvydo, 17 m. amž. iš Panevėžio.
351. Vedegienė Pranė, Montgomery Camp, Dörverden, Kr. Verden 23, — sesers Julijos Liesytės iš Šiaulių.
352. Vabolis Antanas, Montgomery Camp, Dörverden, Kr. Verden 23, — sūnų: med. stud. Anatolijaus, 21 m. ir Zigmo 16 m. amžiaus.
353. Barmus Ksaveras, Wunsiedel, Liet. stov., — brolių: Henriko ir Leono Barmų.
354. Požėla Juozas, Wiesbaden, Nordkaserne, — brolio Broniaus Požėlos.
355. Osinas Sergėjus, München, Fürstenriederstr. 155, — brolių: Eugenijaus, Leono ir Jono su šeima.
356. Juška Jonas, Kr. Nürtingen, Unterlėmingen Liet. komitetas, — Abromavičių Juozo, Albino Stasio ir Broniaus ir Kerulio Leono su šeima.

357. Lukšys Jonas, Kassen, Mattenbeng, Forty Seek Str. 2, — Vinco ir Stasės Lukšių ir švogerio Prano Bučenskio su šeima.

358. Prišmantas Kazys, Augsburg-Hochfeld, v. Richthofenstr. 30, Balten-Lager, Block 9, — Tamaliūno Vinco, Tamaliūnaitės Tėfos, Tamaliūnaitės Onos, Adelės, Marcelės ir Prišmanto Jurgio.

359. Budrys Justinas, Mühldorf a. I., Liet. stov., — žmonos Budrienės Magdelenos iš Palangos, brolio Budrio Karolio, švogerio Tomučio Prano iš Palangiškių.

360. Bulevičius Vladas, Neuffen, Kr. Würtlingen, — brolio Antano Bulevičiaus ir kun. Leono Virkučio.

361. Mardosas Pranas, Kaufbeuren, Kemptener Str. 44, — brolio Mardoso Vinco iš Zarasų apskr. Degučių valsč., Balio ir Juozo Šedukių, Markelio Adolfo, Balio ir Antano Valaimių.

362. Kilčiauskas Leonas, Kaufbeuren, Kemptener Str. 44, kamb. 55, — Urmono Povilo, anksčiau gyvenusio Vokietijoje Seitenberge ir Petraitytės Aliós, anksčiau gyvenusios Berlyne.

363. Talienė Magdelena, Neužen, Kr. Nürtingen, — Kazio ir Emilės Bučių.

364. Mitkevičius Adomas, Neuffen, Kr. Nürtingen, — Mitkevičiaus Felikso ir leit. Zigmo Dauskurso.

365. Lazdauskas Juozas iš Garliavos, Dillingen-Donau, Liet. stov., — žmonos Marcelės Lazdauskienės su trimis vaikais.

366. Jankevičius Stasys iš Kauno, München, Lamontstr. 21, — savo žmonos Stefanijos, giminių bei pažįstamų.

367. Butėnas Petras, Gunzenhausen, Ansbacher Str. 28, — ats. kar. pusbrolio Juozo Butėno ir brolio Broniaus Butėno.

368. Gedutis Adomas, Kr. Erding, Langgeisling Dorf 101, — sesers Gedutytės Petrės, Janušo Jono, Janušo Leono, Erlausko Juozo ir Razmo.

369. Baltakys Jonas, Montgomery Camp, Dörverden, Kr. Verden-Aller 23, — sūnaus Jono Baltakio, gimm. 1922 m. (būk tai esąs Salzburge belaisvių stovykloje). Malonūs tautiečiai, kas žinote, praneškite jam mūsų adresą.

370. Repšys Jonas, Neuffen, Kr. Nürtingen, — žmonos Onos Repšienės ir Povilo Repšio.

371. Sideravičius Zenonas iš Kauno, Bischofsgrün, Sanatorija Bavarijoje, Oberfranken, Fichtelgebirge, — tėvo Vaclovo ir motinos Anastazijos Sideravičių ir brolių Leono ir Česlovo iš Kauno.

372. Glonek Stefan, München, Lamontstr. 21, „Aidų“ Redakcija, — Kaceytės Kostės, jos sesers Genės ir motinos, gyvenusių Pilzen Čekoslovkijoje, 1945. XII. 20. iš ten išsikėlusių.

373. Valkauskas Vytautas, Frankfurt a. M., Hedderheim V. D. M. 3567 ORO. MAM. Compagny, — sesers Janinos ir Juozo Žakevičių ir Broniaus Čekausko.

374. Jefremovas Eugenijus, Landau a. I., Oberhöcking, Ndb., — savo seserų Lucės ir Sofijos iš Jonavos.

375. Navasaitienė - Skabeikienė, Ravensburg, Humpisstr. 8, — Navasaičio Romualdo.

376. Ražanskas Aleksandras, Mittenwald, Bavarija, Pionierių kareivinės, — žmonos Marijos Buzaitės-Ražanskienės, pakutiniu laiku gyv. Eitkūnuose, Rytprūsiuose.

377. Žygienė Nadiežda, Isny im Allgäu, — sūnaus Žygo Adolfo, gim. 1929 m. II. 16 d., paskutiniu laiku tarnavusio Luftgaupostam Berlin (L. 40697 Feldpost).

378. Žadeikytė Teodora, München, Lamontstr. 21, Liet. S-ga, — savo brolių Jono, Juozo, Stasio ir pažįstamų.

379. Barmus Ksaveras, Wunsiedel, Liet. stov., — brolių: Henriko ir Leono Barmų.

380. Karpauskaitė Irena, gyv. Mittenwald, Gebirgsjägerschule, — Elenos Karpauskaitė iš Kauno, Leonavičiūtės Valerijos iš Kauno Banevičienės Onos su šeima iš Kauno; Varžaičio Jono iš Lazdijų, Peknorytės Aldonos iš Kauno.

381. Kripaitytė Emilija, Mittenwald, Gebirgsjägerschule, — Orlienės Kristinos iš Kauno, gyv. Korbak, Kassel.

382. Radavičius Aleksas, Mühldorf, Liet. stov., — Radavičiaus Jono, su sūnumis Jonu ir Bernardu, gyv. Untersteiermark, Jozefos Šlėmienės iš Klaipėdos kr.

383. Bagdonas, München I-moji Liet. stov., — Paulausko Igno, buv. Čekoslovakijoje, Meironaitės Feliksos, buv. Austrijoj.

384. Inž. Rekešius Vaclovas, München, Lanmonstr. 21, — brolio Tado Rekešiaus iš Kauno, gyv. Brandenburg, Havel.

385. Valiūnas Vincas, Mittenwald, Gebirgsjägerschule, — Dėdino Jono su šeima, Kauno miškų urėdo, Valiūno Juliaus iš Rumšiškės valsč., Dagio Jono su šeima iš Kauno; Ambrazo Juliaus, ūkininko iš Pabaisko valsč., Sinkevičiaus Vinco, girininko iš Kauno m. urėdijos.

386. Mantvidas Pranas, Landsberg a. L., — Piščiukaitės Bronės, gyv. Šėtoj, Birutės g-vė 2., Mantvidienės Bronės.

387. Krapauskas Izidorius, Hanau, Liet. stov., — Bajorūnienės Sofijos, Žukauskienės Rosalijos (abi iš Kauno) ir Antano Laurinavičiaus.

388. Jurkšaitienė Filomena, München I-moji Liet. stov., — Teodoros Jurkšaitytės, gim. 1927 m. gyv. Magdeburg ir Juozo Jurkšaičio, gim. 1903 m. gyv. Leipzig.

389. Kulpavičius Vladas su šeima, Eichstätt, Liet. stov., — Kulpavičių: Algirdo 17 m. ir Kęstučio 15 m. amžiaus.

390. Rulys Petras, gim. 1893 XII. 21. gyv. Herrsching, Kr. Starnberg, — sūnaus stud. Petro Rulio, gim. 1925. 5. 25. Josvainiuose, Kėdainių apskr.

391. Stud. R[illegible] schweig, [illegible] tėvo Rul[illegible] dainių a[illegible] lienės ir sesers [illegible]os Rulytės, paskutiniu laiku gyv. Dresden A 24, Lindenaustr. 39.

392. Švelnienė Jadvyga, Augsburg-Haunstetten, Flachstr. 38 b. 5., — Švelnio Vytauto, gim. 1907. Suvalkuose, gyv. Uelzen, Posen.

393. Valiušaitis Stasys, München, Lamontstr. 21, — Valiušaičio Kęstučio išvežto į Lw. 1944. 7. 4. iš Telšių.

394. Šeikas Stasys, Mittenwald, Gebirgsjägerkaserne, — žmonos Teresės Šeikienės gyv. Vienoje, kilusios iš Vilkaviškio apskr. Pajevonio miest.

395. Paukštienė Katarina, München I-moji Liet. stov., — Onos Šukienės, gyv. Kelmėj.

396. Eidintai, Liudas ir Albertas, München I-moji Liet. stov., — brolio Vlado Eidinto, gyv. Linz, Freinberg lagery.

397. Levickienė Sofija-Palečekaitė (pianistė iš Kauno) Hanau, Liet. stov., 4 block, 66 kamb. sūnaus Stepo Levicko.

398. Balbachienė Sofija, München — savo sūnaus Balbacho Anastazijaus ir Žadeiko Viktoro. Žinančiuosius apie mano sūnų labai maloniai prašau pranešti „Aidų“ redakcijai Münchene.

399. Gudonis Pranas, München I-moji liet. stov., — artimųjų ir pažįstamų. Juodžiai Kazys ir Aldona, München I-moji liet. stov., — Juodžio Vinco gyv. Kaune Zanavykų g-vėje.

400. Jonuškai: Juozas su žmona ir sesuo Marija, München, Cuvilliésstr. 3, Jurgis su šeima, Austrija Badgastein, Willa Rieder ir Vincas su šeima, Kr. Celle, Liet stov., —Jonuškos Petro su šeima ir Laucevičių Antano ir Stasio zu šeima.

401. Jonušas Zenonas, Eichstätt-Refdorfo stov., brolio Domo Jonušo ir giminių bei pažįstamų.

402. Skinulis Stasys, Regensburg, Stud-ugniag. — Norbuto Prano, gyv. Vilniuj.

403. Guntorius K., Augsburg-Hochfeld II-ji liet. kolonija, policija, — žmonos Guntorienės - Brūzgaitės Anastazijos, sūnaus Vyauto, dukterų: Birutės, Vidos ir Aldonos, gyv. Virbaly.

404. Stuašėnas Edvardas, Würzburg, — žmonos Onos ir sesutės Razminienės Jonės, kilusios iš Zarasų.

Abiturientui Juliui Bardauskui, mielam mokslo draugui, gilaus liūdesio valandoje, jo mylimai motinai mirus, reiškia nuoširdžią užuojautą Müncheno Lietuvių Gimnazijos abiturientai.

1945. XI. 20.
Münchenas.

„Aidai“ yra dviejų laidų lietuvių kultūrinis ir informacinis leidinys. „Aidų“ žurnalas išeina kiekvieno mėnesio 15 ir 30 dieną 16 psl. didumo, „Aidų“ Dienos Informacija“ kiekvieną dieną, išskyrus šventadienius. „Aidus“ leidžia — Spaudos Darbuotojų Kolektyvas. Vyr. Redaktorius — Dr. V. Bieliauskas. Redakcijos adresas: München 27, Lamontstr. 21 (Kalbamosios valandos: tik darbo dienomis 10—12 ir 15—17).